بینەر لە شانۆی کوردی دا.. حەیدەر عەبدولڕەحمان

هەرکات باسی شانۆی کوردی بکەین، دەبێت بینەر وەك پارچەیەکی هەرە کاریگەرو زیندووی جەستەی شانۆ تەماشا بکەین و پرسیاری ئەوە لەخۆمان بکەین، ئاخۆ لەو هەلو مەرج و ئاستەنگە دژوارانەی شانۆی کوردی پێیدا تێدەپەڕێ، بینەر لەکوێ ی هاوکێشە شانۆییەکە دایە؟
ئایا بینەر چ ڕۆڵێکی هەیە لەچارەسەرکردنی ئەو کێشانەو تا ئێستا لەو ئاستە مەعریفی و هوشیارییە دایە کە بتواتێت چارەنووسی شانۆی کوردی لەئەستۆ بگرێ و متمانەی پێ بکرێ؟ خۆ دیارە بینەری ئەمە بەدرێژایی دیرۆکی شانۆی کوردی، هەمیشە تینووی شانۆ بووە، پێی وابووە شانۆ مینبەرێکی کاریگەرە بۆ هەڵبڕینی دەنگی ئازادی، وروژاندنی هەقیقەت، گوزارشت کردن لەئەشکەنجەو ئازارەکانی میللەت.
بۆیە هەرکات دەرگای شانۆیان لەسەر داخستبێ، بە پەنجەرەکانەوە هاتۆتە ناو هۆڵی شانۆ، ئەگەر پەنجەرەکانیشیان داخستبێ، ئەوە دەرگاو پەنجەرەکانی لەبەخۆوە دەرهێناوە، بۆ ئەوەی شانۆ ببینێ.
ئەمە لەو زەمەنێکدا کە شانۆ دەزێکی نەتەوەیی بوو، چەکێك بوو بۆ مقاوەمەت و خۆ راگری.
ئەو کات شانۆ لەشارو لەشاخ و لەقوتابخانەو لەدەشتودەر، لەهەر شوێنی بینەری لێ بوایە، گوتاری خۆی دەگەیاند.
هەموو شتێ لە تێکست و ئامانج و نواندندا کە دەبەوێ، بەڵام بینەرێکی پڕ لەتاسەت هەبوو بۆ جۆشەوە لەچاوەڕوانیت دابوو.
شانۆکارەکانیش لەو سەردەمەدا، بەهەمان حەماسی بینەر لەئێستا زێترو بە گەرم و گوڕترو ڕۆحیەتێکی نەتەوەیی و هونەرێکی بەکەڵتر لەسەر شانۆ دەوەستان.
بەڵام لەگەڵ تێپەڕ بوونی زەمەن و دەرهاوێشتەکانی، بە پێی ڕۆژان وەزیفەی شانۆ لەجاران قورستر بوو، ئەرکی بینەریش بۆ لەئامێز گرتنی شانۆ سەختتر بوو..
شانۆ لەهەموو سەردەمێکدا لەڕەحمی ئەو سەردەمە لەدایك دەبێت کە تێیدا دەژیت، زادەی حاڵەتە سایکۆلۆژی و فسیۆلۆژی ئەو کۆمەڵگایەیە کە ناتوانێت ببێتە پارچەیەکی لێك دابڕاو.
شانۆو کۆمەڵگا لەدوو جەمسەرەوە بەیەك دەگەنەوە:
لەجەمسەری یەکەمیاندا: هەمیشە کۆمەڵگا مەدەنیەکان، ئەوانەی شارستانیەتێکی دێرین و کولتوورێکی زیندوویان هەیە، شانۆ لەپێشەوەی پێداویستیە بایەخدارەکانی ژیانی خۆیان دادەنەن،

ئەوەندەی بوون و نەبوونی نان و ئاو لەشانۆ دەوان، بۆیە هەرگیز ناتوانن دەست بەرداری شانۆ بن.
بەشێکی زۆر لەژیانی خۆیان بە شانۆ تەرخان دەکەن، ئیدی شارەکانیان پڕ دەکەن لەهۆڵی شانۆیی، بە ئەوەی هەمیشە شانۆ لەو هۆڵانەدا جمەی بێ.
پەرە بە پەروەردەو دروست بوونی شانۆکار دەدەن و وڵاتیان پڕ دەکەن لە فێرگەو سەنتەرو ئەکادیمیای شانۆیی.
بۆیە هەرگیز هۆڵەکانیان بە نمایشی شانۆیی نابێت و بژاقی شانۆییش لە جوڵە ناکەوێت.
لەجەمسەری دووەمدا: شانۆ وەزیفەی پەیوستی خۆی بە پیشکەوتنی کۆمەڵگاو بەرزکردنەوەی ئاستی هوشیاریی و مەعریفی، بە هەموو چین و توێژەکانی کۆمەڵگا بەرجەستە دەکات، لەو ناوەندەدا بینەری شانۆیی دەبێتە بینەرێکی خاوەن ئەزموون و شارەزا کە لەشانۆ بگاو وەرگرێکی هوشیار بێت لەپرۆسەی شانۆیی دا.
بەم شێوەیە، هەم کۆمەڵگا خزمەتێکی بایەخدار پێشکەش بەرەوشی شانۆ دەکات، هەم لە بەرامبەردا شانۆ رۆڵی خۆی دەبینێ لەهوشیارکردنەوەی کۆمەڵگاو تێر کردنی هزرو خواستە رۆحیەکانی.
شانۆ چ بینەرێکی دەوێ؟
بینەر پارچەیەکی زیندووی رەگەزەکانی شانۆیە و هەموو پێکهاتەکانی شانۆ ئاراستەی بینەر دەکرێن، بە ئەوەی ئەویش بەرۆڵی خۆی هەوڵی ئەوە بدات بەهەموو توانا سایکۆلۆژی و فیزیکی و ئایدۆلۆژییەکانی خۆیەوە، توانای ئەوەی هەبێت، هەموو ئەو تەوژمانە وەربگرێت کە ئاراستەی دەکرێت، چونکە هیچ لەرەگەزەکانی دیکەی شانۆ نابنە ئەلتەرناتیف بە بینەرو شوێنی ئەو لەنمایشێکی شانۆییدا پڕ ناکەنەوە تەنها بینەر خۆی نەبێت .
لەقۆناغی دووەمی وەرگرتن دا، دەبێت وەرگر دەسەڵاتی ئەوەی هەبێت، هەموو توانا مەعریفی و هونەری و زانستیەکانی خۆی بخاتە گەڕ، بە خوێندنەوەی ئەو هێماو ستاتیکاو دەلالات و پرسیارە نادیارانەی بەرکەوتە لەگەڵ مێشك و هزری دا دروست دەکەن.
چۆن لەشانۆی نوێ دا، شانۆ هەر تەنها زمانێکی نیە بۆ وەرگرتن، کە دەق بە تەنها سەرچاوەی وەرگرتن بێت و بینەر پشتی پێ ببەستێت، ئێستا جەستەی ئەکتەرو تەکنیکی شانۆیی و سینۆگرافیاو ئەدای ئەکتەر، بینەر دەوروژێنن و شوێنی دەق دەگرنەوە، هەم بە گەیاندنی پەیامی شانۆیی، هەم بە هەژاندنی بینەرو جولاندنی هەستەکانی، بە ئەوەی هەر کاتە پەردەی شانۆ دادرایەوە، کاریگەری و ئاسەواری ئەو رەگەزانە بەئاسانی لەسەر هەست و مێشك و دەروونیدا کاڵ نەبنەوەو تا دێر زەمانێك لە زەهن و ئەندێشەی دا خول بخۆنەوە.

کەواتە چەند ئەوەندەی دەرهێنەرو ئەکتەرو هونەرکارەکانی دیکە هەر یەکەو ئەرکی تایبەتی خۆیان لەسەر شانەدا هەیە، بینەریش بەفۆرمێکی تر، بەڵام بەهەمان ئاست ئەرکی هەیە بۆ تەواوکردنی پەیامی شانۆیی.

دەسەڵاتی بینەر دەسەڵاتێکی ڕەهایە:

لە بەر ئەوەی هەمــوو ئاراستـــەکان بەرەو رووی بینەرەو هەمـــوو ئامانجەکـانیش لەکۆتـایی دا بۆ خزمەتـی بینەرە، بۆیە بینەر یەکەم ماف و دوا مافی قسە کردنی هەیە، لەسەر هەر بەرهەمێکی شانۆیی، بەقبوڵ کردنی یا ڕەتکردنەوەی، بە ئەمڕۆ، یان سبەینێ.

زۆر جاران کاتێ هەندێ لەدەرهێنەرو ئەکتەرەکان شکست دەهێنن، دەبن بەپارێزەری خۆیــان و پاسـاو بۆ شکستـەکانیان دەهێننەوە، کەچـی (سیزیف ئارنێ) ی گەورە ڕەخنەگری شانۆیی بەریتانی دەڵێت: دەرهێنەر تا دوا لەحزەی ژێنەرال پرێڤە مافی قسەکردنی هەیە، بەڵام دوای ئەوە تەنهـا ڕەخنەگـرو بینەرانـــن مـــافی هەڵســەنگاندنیان بۆ دەمێنێتەوە، تەنانەت راو بۆچوونی ڕەخنەگرەکانیش وەك بڕیاری بینەر ڕەها نیە، هەرکاتێکیش بینەر بەرهەمێکی خستە سەبەتەی پەراوێزخستن، هیـــچ هێزێـــك نـــامێنێ ئەو بەرهەمە، یـــا ئەو دەرهێنەرو ئەکتەرە بگەڕێنێتەوە سەر ئاستی شکۆمەندی خۆی بەر لەشکست.

بەڵام دەکرێ لەپەراوێزی ئەودەسەڵاتە ڕەهایە بپرسین، ئەرێ کامە بینەرە خاوەنی بڕیاری ڕەهایە؟

ئەو بینەرە سادەیەی کە پێوەری گشتی لای ئەو تەنیا کات بەسەر بردن و پێکەنینێکی کاتی ڕووکەشی بێ مەغزایە و ئەهلی نواندنی پێ لە تەهریج و شانۆی بازرگانیە؟

یـان نـوخبەیەکی پێگەیشتـووی خـاوەن دیـدو ئایـدیایەکی قـوڵ و پڕ لەستاتیکا؟

بینەری کورد دابەشی هەردوو بەرە بووە، بە سەردەمانێك کە شانۆی بازرگانی باوبوو، کۆمەڵێ موهەریج هۆڵی شانۆکانیان بەکەسانی سادەو پڕ پاگەندەی موزەییەف پێ دەکردەوە، زۆرەرو زیانێکی گەورەیان بە شانۆ گەیاندو ئەو هونەرە جوانەیان لە بەرچاوی بینەر ناشیرین کرد، بە شێوەیەك بینەری ڕاستەقینە شەرم لەخۆی بکاتەوە، بە لەحزەیەك بوێری ئەوەی هەبێت لە هۆڵێکی ئاوادا ڕوونیشێ.

ئەو کاتە دەمانزانی ئەو دیاردە ناشیرینە کاتیەو زەمەن لەگەڵ خۆیدا رایدەماڵێ، هەر کات بەرهەمی (جاد) پەیدا بوو، ئەو موهەریجانە لەشەرمی بینەر خۆیان دەشارنەوەو لە بەرچاوان ون دەبن .

بەڵـام ئەوەی لەو نەوانەدا ئاستەمە ئەوەیە، کە تۆ پێویستیت بە کاتە، بۆ گۆڕینی واقعێکی تاڵ و نەرێنی بۆ واقعێکی ئەرێنی.

بەتایبەت بە گەڕانەوەی شکۆی شانۆیەکی تێکشکاو لە ڕێگەو ڕێیشەوە، بۆ شانۆیەك کە لەئاست خۆزگەو ئاواتی بینەر دابێت.

ئەگەر چاو لەرابووردوویەکی نزیك بپەشین و بەوانینە هەنگاوەکانی ئەمەمـــان بۆ بینەری شـــانۆی کــــوردی، ئەوە بەگشتـــی، وەڵای لەبەرچاوگرتنی هەموو کێشەو ئاریشەکانی شانۆی کوردی، گەشبینیەك دەمـــانگری و هەســـت بەو گۆڕانە بنەڕەتیە دەکەیـــن لەجۆری بینەرو حەماسی بینەر بۆ شانۆ.

بەڵـــام لەگەڵ ئەو گۆڕانکـــارییەی جۆری بینەر دەبێ بپرســـین ئەو هۆکارانە چین کە بوون بە سەرچاوە بۆ دروست بوونەوەی بینەرێکی هوشیار بەشانۆ؟

بێگومان فاکتەری زۆر هەن، دەبنە وەڵامی ئەو پرسیارە، لەوانە:

1.دەست بەکاربوونی کەمێکی دەرهێنەرو ئەکتەری ئەکادیمی بەتوانا، لەوانەی بەراستەقینە خەمخۆری ئایندەی شانۆی کوردین .

2.پشـــت بەســـتن بەداهـــاتی خۆیـــان بۆ بەرهەم هێنـــانی بەرهەمە شانۆییەکان، بۆ ئەوەی چاوەڕوانی بودجەو هاوکاری حکومەت بکەن، یا چاوەڕوانی قەرخ کردنی دەرفەتێك بن بۆ گۆندەی لەسەر حیسابی شانۆیەکی پڕپووت و هەژار.

3.ئامادەکردنی ئەو بەرهەمانەی کە لەگەڵ خواست و ئارەزووی ئەمڕۆی بینەری کــورد دەگـــونجێن و دەبنە گۆڕەنتـــی بۆ راکێشـــانی بینەر، بەتـــایبەت راکێشـانی خێـــزان بۆ هۆڵەکـــانی شـــانۆ، ئەو خێزانـــانەی سالانێکی دوور بەحەسرتی ئاشنا بوونەوە بوون لەگەڵ شانۆدا.

4.ســـوود وەرگرتـــن لەتوانـــای ئەکتەری لێهـــاتوو، لەوانەی بینەر ئارەزووی نواندنیان دەکەن و توانای داهێنانیان هەیە لەشانۆدا.

هەندێ نمایشی شانۆیی کە لەسەر ئەو بنچینانە بەرهەمی خۆیان پێشکەش کردووە، لەچەند لایەکەوە بە قازانجی شانۆی کوردی هەنگاوتنەوە:

یەکەم: ئاســتی شــانۆی کوردیــان بەشێــوەیەك بەرز کــردەوە، کە هەر دەرهێنەرێك بیەوێت بەرهەمێکی نوێ ی شانۆیی پێشکەش بکات، دەبێت بەهەمـــان شێـــوە لەوە بگـــا کە بینەر چـــی لە شـــانۆ دەوێـــت ؟ هێـــزی راکێشانی بینەری بۆ هۆڵەکانی شانۆ هەبێت.

بەم شێـــوەیە دروست بـــوونی رکـــابەری لەســـەر داهێنـــان لە نێـــوان دەرهێنەرەکانـــدا دەبێتە بنەمـــایەکی پتەو بۆ ســـەر لە نـــوێ دروست بـــوونەوەو دەســـت پێ کردنـــی قۆنـــاغێکی نـــوێ لەشـــانۆی کـــوردی دا.

جوگرافیای شانۆیی

وەك لەژێك بینەرو شانۆ دوو هاوکێشەی هاوتەریب و هاوبەشن لەگەڵ یەکتـــردا، هیچیـــان بەبێ ئەوی تریـــان بوونیـــان نیە، مـــاهیەتی هەر یەکێکیان بەوی تریانەوە بەندە.

بەڵام ئەو هاوکێشەیە لەنیشتیمانی ئێمەدا هاوکێشەیەکی ناوازەیەو شانۆو بینەر نەخراونەتە ناو یەك بازنە.

رەنگە لەهەندێ شوێنی جوگرافی وەك شاری هەولێرو دهۆك بینەر هەبێ

بەڵام شانۆ نەبێ، لەشارێکی وەک کەرکووک و سلێمانی شانۆو بینەر هاوتەریبن، لەچەمچەمال و کەلارو دەربەندیخان و سۆران بینەر زۆرترە لەشانۆ.. بەڵام هیچ لەو شارو شارۆچکانە وەک شاری هەولێر مەحروم نەکراون لە شانۆو بینەریان ئەوەندە پێ لە تاسەو حەسرەت نین بۆ شانۆ، کە تێیدا نەک هەر تەنها بینەرانی ئەو شارە بەناچاری بۆ تینوویەتی شکانیان لەشانۆ ئەو شارو ئەو شار دەکەن و شانۆکارەکانیان دەستەپاچەو بێ ئومێد بوون لەچوونە سەر شانۆ، وای لەهات ئەو شارە دێرینەی شانۆو هەواری تەلعەت سامان و سەباح عەبدولڕەحمان وفەرهاد شەریف و فەتاح خەتاب و سەعدون یونس و دەیان کەسی تر دەرهێنەرو سەدان ئەکتەری بەتوانا، ببنە خاوەنی کەلاوەیەکی شانۆیی، کە تەنها یادگاریەکانی تێدا بمێنێتەوە.
کەچی لەنێو ئەو شەوەزەنگە شانۆییەشدا بینەری هەولێر بینەرێکی هەمیشە ئامادەیە بۆ لەئامێزگرتنی شانۆو ئەو بەرهەمانەی دێنە میوانی هەولێر.
جێگەی ئەسەفە کە لایەنێک نیە خۆی بەبەرپرسیار بزانێ بەرامبەر بەو مەرگەساتەی شانۆ لەو شارەدا، هەندێ لە بەرپرسەکانی ئەو شارە خەمخۆری چاکسازی نین لەو بوارەدا، چونکە پێیان وایە شانۆ سەرچاوەیەکی بازرگانی نیە، ئەوانەش کە بەرپرسی شانۆن، هەست دەکەن شانۆ ئەو پارەو چۆرەی جاران نەماوە، بۆیە بوون و نەبونی لای ئەوان وەک یەکە.
ئەوەی لەو نێوەندەدا زەرەرمەند بێت، ئەو بینەرانەن کە خەریکە تامی شانۆیان لەبیر دەچێتەوە، ئەو شانۆکارانەن کە وەک ئاسن ژەنگیان هەڵێنا.

چیرۆک نەناسەرەکان لە چیرۆک دەدوێن.. سەدیق سەعید ڕواندزی

بە هۆی دنیای تۆڕە کۆمەڵایەتییەکانەوە و هەبوونی دەیەها مینبەری گوتن و نووسین، جۆرە فەزایەکی کراوە لە بەردەم هەمووماندا هاتۆتە ئاراوە، کە بنووسن و سەرنج و ئایدیاکانیان تێدا بخەنە ڕوو. ئەم فەزا کراوەیە، جۆرە گوتارێکی بەرهەم هێناوە، کە بنەماکانی لە چی گوتن دایە، نەک چۆن گوتن، بەو مانایەی هەموومان دەنووسین و شتێک

دەڵێین، بە بێ ئەوەی پێویست و گرنگ بێت، لە ڕووی مەعریفی و ڕۆشنبیرییەوە، یاخود ئیزافەیەك بخاتە سەر گوتاری ڕۆشنبیری كوردییەوە. ئەم بێ بایەخكردنەی نووسین، وەك كایەیەكی گرنگی مەعریفی، هیچ جۆرە شكۆیەك و بەهایەكی بە دنیای نووسین نەهێشتۆتەوە. لەو سۆنگەیەشەوە ڕۆژانە ئەم بەر سەدەها بە ناو نووسین و وتار دەكەوین، كە بێ قووڵایی و بێ ناوەڕۆك و هەڵگری هیچ ڕەهەندێكی ڕۆشنبیری نین. لە كاتێكدا نووسین، یەكێكە لە كردە هەرە قوڕس و ئالۆز و هزرییەكان. بۆیە هیچ كاتێك نابێ ئەو فەزا كراوەیە، لە پەراوێزی بە ناو هەبوونی ئازادی دەربڕینەوە دەخەشمان بكات، بەوەی كە هەموو شتێك دەنووسرێت، بەڵكو لەوە گرنگتر هەڵوەستەكردنە لە ئاست ئەوەی دەنووسرێت، چونكە هەموو نووسینێك كە بڵاو دەبێتەوە، دەرەنجام خوێنەر لە خوێنەوە و هەڵسەنگاندنیدا، دەبێتە پێوەر و ئەوە دواجار بەهایەك بەو نووسینە دەدات، بەوەی كە چەند پێویستە و ماهیەتی لە چۆن گوتن دایە یان چی گوتن. ئەگەر گوزەرێكی خێرا، بە ناو ئەو دنیا ئاڵۆز و شێواوەی نووسینی كوردی بكەین، ڕۆژانە بەر دەیەها نووسینی كرچ و كاڵ و بێ ناوەڕۆك و لەشكرێك قەڵەم بەدەست دەكەوین، كە هەر تەنها مەبەستیانە شتێك بنووسن، نەك ئەوەی چی دەنووسن. بۆ نموونە: هەیانە، چەند دەردێڕێك بە ناو شیعر بڵاو دەكاتەوە، كەچی لە شكرێك قەڵەم بەدەست، دەكەونە شانامە و ستایشی شیعرەكانی دەكەن، لە كاتێكدا نە زمان، نە وێنەی شیعری، نە شیعریەت و جوانی لە شیعرەكانی ئەو بە ناو شاعیرە نییە، جگە لە قسە ڕێزكردنێك. بڕوام وایە، ئەو خۆشی ڕەنگە پێ شاعیر نەبێت، وەك ئەوەی شاعیرێكی سادەنووس لە بەرنامەیەكدا دەیگووت (حەزی نەدەكرد ببێتە نووسەر) ئەمە وەك ئەوە وایە، كەسێك بە زۆر ناچار بكرێت كارێك بكات، بێ ئەوەی بەهرە و تواناو ئارەزووی كارەكەی هەبێت. سەیر لەوە دایە، ئەم شاعیرە كەخۆی پێ شاعیر نییە، هەزاران كەس وەك شاعیری داهێنەر و جیاوازنووس و بە توانا دەیناسێنن. هەیانە گەشت و سەردانی خۆی و بردارەكانی و ڕابواردن و مانەوەیان لە سەماخانە و مەیخانەكان دەكاتە ڕۆمان، بێ ئەوەی لە پەیامی گەورە و پیرۆزی ڕۆمان گەیشتبێت، كەسانێكیش لە سۆنگەی دەسكەوت و بەرژەوەندی، یان هاوڕێیەتی، بێ ئەوەی هیچ شارەزایەكیان لە دنیای ڕۆمان هەبێت، دێن كتێبی زلی لە سەر دەنووسن و ئەوەندی تر هانی دەدەن، لەو گاڵتەجاڕیەی بە ناوی ڕۆمان دەستی داوەتە، بەردەوام بێت! ئەمانە و دەیان و سەدان نموونەی تر، كە ئێمە ڕۆژانە بەریان دەكەوین. ئەم دۆخە لە غیابی ڕەخنەی جدی و شەڕڤەییەوە بەردەوام بوونی هەیە، بە تایبەتیش كە نووسەر و خوێنەری بیركەرەوە و بە سەلیقە زۆر كەم بێتەوە، كە حەوسەڵەی

ئەوەی هەبێت ئیستێك لە ئاست ئەو هەموو بە ناو نووسینانە بكات. بێگومـــان هەر وشەیەك كە دەینووســـین بەرپرســـیارێتییەكی گەورەی فەرهەنگی و ڕۆشنبیرییە، نووسین دەبێ پەیام و مەبەستێكی هەبێت و شوێنێك لە هزر و دیدی خوێنەران بگرێت، نەك تەنها ڕەشكردنەوەی لاپەڕەكان بێت. نووسەر كاتێ باس و بابەتێك لە نووسینەكەی دەخاتە ڕوو، باسی دەكـات، دەبێ لە چاوەڕوانی ئەوەش دابێـت خوێنەرانێـك هەبن، لە پەراوێزی خوێنەوەی ئەو نووسینەی، پرسیاریان لادروست بێت و گومـــان بكەن لەوەی نووســـەر دەیەوێـــت چـی بڵێـــت؟ لەو ڕۆژانەی ڕابـردوودا، وتـارێكی (ڕێژگـار خالـیـد) نـاوەكم خوێنـدەوە، كە لە ماڵپەڕی دەنگەكان بڵاوكرابووەوە، كە یەكێكە لە ماڵپەڕە ئەدەبییە هەرە پڕ خوێنەرەكان. ئەم برادەرە لە پەراوێزی ڕانانی بۆ كۆمەڵێ چیڕۆكێك، لە بارەی چیڕۆكەوە نووسیویەتی:_(سەرەتا دەمەوێ ئاماژە بەوە بـدەم كە هەزاران سـاڵە چیڕۆك هەیە) لـێرەوە كارەساتەكـانی دنیای بە ڕەخنەیی دەردەكەوێت، كاتێ نووسەرێكی گەنج لە كورتە وتارێكدا باس لەوە دەكات كە هەزاران ساڵە چیڕۆك هەیە، بە ئەوەی شارەزایەكی ئەوتۆی لەو بارەوە هەبێت. چیڕۆك بە مانا هونەریی و ئەدەبییەكەی، هەمووی دووسەدەیەكە لە ئەوروپا بە مانا هونەرییەكەی سەریهەڵداوە، لە ئەدەبی كوردیشدا، مێژووەكەی لە هەفتا ساڵێك تێنـاپەڕێت، ئیـدی نـازانم چۆن هەزاران سـاڵە چیڕۆك هەیە؟! ئەم بنووسە، تۆ بڵێیی داستان و حیكایەت و چیڕۆكی فۆلكلۆری و میللی، بە چیڕۆك تێنەگەیشتبێت؟ ئایا ئەمانە كە هەزان ساڵە، وەك ئەدەبی سەر زارەكی ماونەتەوە و لە فەرهەنگی هەموو گەل و نەتەوەیەكیشدا هەن و دەماو دەم، نەوە بە نەوە، ماونەتەوە چیڕۆكن؟ تا ئێستا هیچ كـام لە لێكۆڵەر و چیڕۆكنووسـەكانی دنیـاش، ئەوەیـان گوتـووە كە هەزاران ساڵە چیڕۆك هەیە؟ ئەمە لە ناشارەزایی بەو لاوە هیچی ترە؟ نووسەرێك كە سەرەتاییترین زانیاریی لە بارەی بابەتەكەوە نەبێت، چۆن ڕێگە بە خۆی دەدات لە بارەی ئەو بابەتەوە بنووسێت و سەدان خوێنەری سادە و ساویلكە، كە ڕەنگە مەبەستیان بێت شتێك لە بارەی چیڕۆكەوە بزانـن، بە هەڵە دابـبـات. چیڕۆك، لە ئەدەبیـاتی هەمـوو گەلاندا، ژانرێكی هونەری نوێیە و جیاوازە لەگەڵ چیڕۆكی میللی و فۆلكلۆری، كە هەڵگەی دوو نـاو و شوناسی جیـان. چیڕۆكی میللـی و حیكایەتی فۆلكلۆری و داستانی مێژوویی لە شێوەی گێڕانەوە، هەزاران ساڵە هەن، ئەمانە جیان لەگەڵ چیڕۆك بەمانا هونەریی و مێژوویی و ئستاتیكییەكەی. ئەم وردەكاریانە لە نووسیندا، دەبێ بە وردییەوە لە بەرچاو بگیرێن و لە بەرانبەر هەر وشە و دەستەواژەیەكدا، نووسەر خۆی بە بەرپرسیار بزانێت، چونكە دواجار ئەوەی بڵاودەكرێتەوە، دەبێتە تێكست و بەشێك لە ئەرشیفی نووسراو. دەشێ خوێنەرانێك هەبن،

بە وردی بیخوێننەوە، هەڵوەستە بکەن. فەزای کراوەی ئازادی نووسین لە ماڵپەڕ و تۆڕە کۆمەڵایەتییەکاندا، بۆ ئەوە نییە هەموو شتێك بە سانسۆر و هەڵسەنگاندن و شڕۆڤەکردن، بنووسرێت و بڵاو بکرێتەوە، وەك ئەوەی لە دنیای ڕۆشنبیری ئێمەدا هەیە، چونکە ئەوانیش دەخوێنرێنەوە، خوێنەرانێك هەن، هەڵوەستە دەکەن و پرسیاریان لا دروست دەبێت، بەوەی چی نووسراوە و چی دەنووسرێت؟

*ئەم بابەتە لە ڕۆژنامەی هەولێر ژمارە (4026) ڕۆژی 27/2/2024 بڵاوکراوەتەوە.

رۆمانی ” ریحانە بۆنی هەموو ماڵێک”.. نووسینی ” دارا ڕەحمان”.. خوێندنەوەی: رێژگار خالید

ئەم ڕۆمانە پێشکەشی ڕوحی شەهید هوجام سورچی کراوە .
پێش هەر شتێک ئەوە دەڵێم
خەباتی چەکداری و بوون بەپێشمەرگە پێش ئەوەی بە بژێوی ژیان بێت ئەرکێکە بەرامبەر بەخاک و بەس .
وەک نموونە شەهید هوجام سورچی بەهەژاری ژیا و بەسەربەرزی شەهیدبوو .
ئەم ڕۆمانە
تایبەتمەندییەکەی لەوەیە نووسەر لەپاڵ ئەوەشدا پێشمەرگە بوو لەبەرەکانی جەنگ ، زۆربەی ڕووداو و سەختی و ناخۆشییەکانی بەرەی جەنگی یاداشت کردووە .
دەتوانم بڵێم نووسینی رۆمانێکی لەم شێوەدا گرنگی خۆی هەیە ، زیاتر لە خوێندنەوەیەکی بە دەکرێت و دیوی تاریک و ناڕوون و نهێنییەکانیش باسدەکات .
دەتوانم بڵێم لە یاداشتە ڕۆمانیش دەچێت و نەهامەتی و سەختی دوای هاتنی داعش لە ساڵی 2014 و ساڵانی دواتر دەگێڕێتەوە کاتێک هێرش

دەهێنن بە باشوور و رۆژئاوای کوردستان ، بەگشتی میللەتی کورد نەهامەتی و قوربانی و شەهیدێکی زۆری پێشکەشی ئەم نیشتمانە کرد .
نووسەری ڕۆمان وەک کارەکتەرێک ئەو ڕووداوانە یاداشت دەکا و تێکەڵی نێو دونیای خەیاڵی و ئەزموونی مەعریفەی نووسینی دەکات و ڕۆژە سەختییەکانی ژیانی لەگەڵ ئەمەدا هاوبەشی پێدەکات .
هەر بۆیە
لەهەندێک شوێندا پرسیاری جددی دەکا و وەڵامی جددیشی هەیە .
لەهەندێک شوێن وادەکا خوێنەر خۆی وەڵامی پرسیارەکان بداتەوە.
لە هەندێک شوێنی دیکە وادەکات بڕوا بە وەڵامەکانی بکەین .
لەهەندێک شوێنی دیکە پرسیارەکان هیچ وەڵامێکی نییە .
لە هەندێک شوێنی دیکە وادەکا خەیاڵ بکەین و خەیاڵەکانمان بکەین بە پرسیاری جددی و گومان لە حەقیقەتەکان بکەین کاتێک وەک یەقین و وەڵام بڕوامان کردووە .
ئەم ڕۆمانە کۆد و ڕەمز و بابەتی نهێنی تێدایە و ئەرکی خوێنەرە لێی تێبگات و ئاگاهی هەبێت لە بارەیەوە .
لەڕاستی هەر تاکێک زیاتر لە ئەرکێکی هەیە و بەجێهێنانی ئەو ئەرکە پێش ئەوەی ئەرک بێت بێگومان وەک وەزیفەیەکی ئەخلاقی و مرۆڤایەتی و نەتەوەیی لەسەریەتی بەردەوامی پێبدات .
کارەکتەری ریحانە دەکرێت ئەو هێزە یا ئەو بوونە خەیاڵییە بێت بیری لێدەکەینەوە .
لای کەسێک رەمزی زولم و ستەم بێت .
لای کەسێکی دیکە بۆن و بەرامە بێت .
لای کەسێکی دیکە شۆخێک بێت .
لای من کچێکە شەهیدەکە .
لای کەسێکی دیکە رەمزی پاڵەوان بێت.
لای کەسێک دەکرێت هێزی ژنان و ئیرادەی ژن بێت .
لای داعش ڕەمزی ترس و تۆقاندن بێت .
لای کەسێکی دیکە ڕەمزی ئازادی بێت .
کۆدێکی نهێنی دیکەی نێو ڕۆمانەکە
شار ووجودی نییە بەڵکو سنوور ووجودی هەیە لێرەوە نووسەر پێمان دەڵێت مەبن بەبەشێک لە ناسینەوەی شار و ناوچە و گوند و شوێنەکان، ئەرێ باشوورە سنوورەکانی نێو خەیاڵت بسڕەوە و ناوی شارەکان و ناوچەکان وادەکا خەیالت نەتوانێ ئەو شوێنانە ببینی پێوستیان بەبینین هەیە .
هەر بۆیە نووسەر وامان لێدەکا لەخەمی باشوور و رۆژئاوای کوردستان بین و بۆ ئەوەی خەیاڵی خوێنەر فراوان بکا دێت کوردەکانی باکور و ڕۆژهەڵاتی کوردستان دەهێنێت وەک پێشمەرگە و شۆڕڤان شەڕی دژی

چەوسانەوەیان پێدەکات و پێمان دەڵێت ئەوەی بەیەکدیمان دەبەستێتەوە شار و ناوچە و شێوەزاری قسەکردنمان نییە بەڵکو سنوورەکان و کوردبوونمانە .
ڕەمزی کوردبوون و جوانی ڕۆمانەکە ئەوەیە سنوورەکان دەشکێنێ و شەڕی مانەوەی نەتەوەیەک دەکرێت و خۆشترین ساتی ڕۆمانەکە ئەوەیە پێشمەرگەی کوردستان دەگاتە شاری کۆبانی ئەو شارەی بوو بە ڕەمزی مانەوە و خۆڕاگری و ئیرادەی میللەتێک ، ئەگەرچی ناوی شاری کۆبانی ناهێنێت بەڵام فەرمان دەکات هەموو شوێنێکی ئەم نیشتمانە کۆبانە و هەڵەبجەیە .
کۆدێکی نهێنی ڕۆمانەکە ئەوەیە هەموو کوردێک هەستبکا کوردە و شەرم لە کوردبوونی نەکات و ترسی لەئیرادەی میللەتەکەی نەبێت و ئەگەرچی وەک خەیاڵیش بێت هیچ کوردێک ناکوژرێت بەدەستی هیچ کوردێکی دیکە و شەڕی یەکدی ناکەین .
جوانییەکی دیکەی لەنێو ڕۆمانەکە نووسەر ئیشی لەسەر کردووە خوێنەری کورد ئاگاداردەکاتەوە لەم خەونەی چەندین ساڵە سەی کردووین و بەناوی برایەتی عەرەب و تورک و فارس و بەناوی پێکەوەژیان و ئایینەوە ژیانمان لێوەردەگرنەوە و زوڵم و ستەمان لێدەکرێت و دەچەوسێنرێنەوە و وەک دوژمن دەبینرێن .
لەکۆتایی فەرمان دەکا و پێمان دەڵێت کاری مرۆڤەکان بۆ ئەوەیە عەدالەت و خۆشبەختبن چونکە ڕوحی ئێمە بەشێکە لە دەسەڵاتی خودا و ڕوحی مرۆڤەکان بەهای ڕاستەقینەی خۆی هەیە بۆیە بزانن .

ئایا سۆسیالیزم لە ئێراندا دادەمەزرێت؟-2-.. وەرگێڕانی کاوە عومەر

(بەشی دووەم)

دیمانەی حەسەن ساڵحی لەگەڵ حەمید تەقوایی

حەسەن ساڵحی: تۆ لە بەشی یەکەمی ئەم دیمانەیەدا باست لە نەهێشتنی مافیای ئابووری کۆماری ئیسلامی کرد وەک کاری دەستبەجێی حکوومەتی

سۆسیالیستی. هەروەها وتت دابینکردنی ئازادییەکان و لابردنی هەڵاواردن و خۆشگوزەرانی هەمووان ئامانجە سەرەتاییەکانی سۆسیالیزمن. پرسیاری من ئەوەیە، پەیوەندی نێوان ئەمانە چییە؟ ئایا ئەم ئامانجانە بە زەوتکردنی خاوەن سەرمایەکان بەدی دەهێنرێن؟ بە تایبەتی پێویستە چ ڕێوشوێنێکی دەستبەجێ بگیرێتەبەر بۆ زامنکردنی ئازادییەکان و دەستەبەرکردنی خۆشگوزەرانی بۆ خەڵکی؟

حەمید تەقوایی: هەروەک پێشتر ڕوونم کردەوە، بە نەهێشتنی زەبری ئابوری – واتە ئازادی بە مانا وشەیی دەستەبەرکردنی – دەبێت چەوسانەوە و خاوەندارێتی تایبەتی بەسەر ئامرازەکانی بەرهەمهێنان قەدەغە بکرێت. کردەوەی بەپەلە لەم بوارەدا ڕزگاربوون بووە لە مافیا ئابوورییەکانی حکومەت، بەڵام پێویستە ئەمە فراوانتر بکرێت و چەوسانەوە و کاری بەکرێ لەسەر ئاستی سەرتاسەری و لە پێوەندی لەگەڵ هەموو سەرمایەکاندا هەڵبوەشێنرێتەوە. ئەمەش کاتی دەوێت. بە ڕزگاربوون لە مافیا ئابوورییەکانی کۆماری ئیسلامی، زیاتر لە ٥٠٪ی ئابووری لە ژێر کۆنترۆڵی سەرمایە دوور دەخرێتەوە، بەڵام دواجار نابێ هیچ پەیوەندییەکی چەوسێنەرانە لە نێوان کار و سەرمایە لە هیچ کەرتێکدا هەبێت. ئەمەش یەکسەر پراکتیکی نییە و پێویستی بە پلانی هەنگاو بە هەنگاو هەیە. پرسیار ئەوەیە ئایا چاوەڕێی ئەوە بین تا تەواوی بەرنامەی ئابووری سۆسیالیستی جێبەجێ دەکرێت بۆ دەستەبەرکردنی ئازادییەکان و خۆشگوزەرانی گشتی؟ من بە هیچ شێوەیەک پێمەوانییە. دەکرێت و پێویستە ڕێوشوێنی خێرا بۆ دەستەبەرکردنی خۆشگوزەرانی و گەرەنتیکردنی ئازادییەکان فەرمان بدرێت. ڕێوشوێنی جێبەجێکردنی تەواوی ئابووری سۆسیالیستی و دابینکردنی ئازادی و خۆشگوزەرانی مەرجدار نییە بە یەکتر، بەڵکو دەتوانن لە یەک کاتدا بەرەوپێش بچێت.

لە یەکەم ڕۆژی هاتنە سەرکاری حکومەتی سۆسیالیستی ڕایدەگەیەنێت کە خوێندن بەخۆڕایی دەبێت، چاودێری تەندروستی بەخۆڕایی دەبێت، گواستنەوە، ئاو، کارەبا، غاز، ئینتەرنێتیش بەخۆڕایی دەبێت. جگە لەوەش سەرجەم هاووڵاتیان، بەبێ جیاوازی، مووچەی بنەڕەتییان پێدەدرێت. مافی هەموو ئینسانەکانە چێژ لە ژیانێکی ئینسانی وەربگرن و ناچار نەبن ملکەچی کاری زۆرەملێ بن بۆ پەیداکردنی بژێوی ژیانیان.

ئەمانە ڕێوشوێنی ئابووری دەستبەجێی ئەمەن کە دەتوانن وردە وردە فراوانتر بن و بۆ نموونە خانووبەرەی بەبەرامبەر یان زۆر هەرزان لەخۆ بگرن. ئەمەش بە دروستکردنی خانووبەرەی بەرفراوان دەکرێت. ڕەنگە ڕێکارەکانی تری خۆشگوزەرانی پێویستیان بە کات هەبێت، بەڵام لە هەر حاڵەتێکدا، لە ڕۆژی یەکەمدا، حکومەتی سۆسیالیستی بەڵێن

دەدات هەموو ئەو ڕێکارانە ئەنجام بدات. سیاسەت و ئاراستەی حکومەت بەو ئاراستەیەیە کە هیچ شوێنەواری هەژاری و نائەمنی ئابووری لە کۆمەڵگادا نەهێڵێتەوە. ئەو ڕێوشوێنە خۆشگوزەرانیانەی کە باسم کرد دەستبەجێ جێبەجێ دەکرێن و بە سروشتیش لەگەڵ پێشکەوتنی ڕێوشوێنە سەرەتاییەکانی سۆسیالیستی بە هەڵوەشاندنەوەی ئیستغلال و کۆیلایەتی کرێ، مەرجەکانی دابینکردنی ژیانێکی خۆشگوزەران بۆ هەمووان زیاتر و زیاتر دابین دەکرێت.

لە ڕوانگەی کۆمەڵایەتی و سیاسییەوە، ئینسان نابێت لە هەنگاوی چاوەڕێی هیچ کردەیەکی ئابووری بکات. هەر لە یەکەم ڕۆژەوە حکومەتی سۆسیالیستی ڕایدەگەیەنێت کە لەسێدارەدان قەدەغەیە، هەر لە سەرەتاوە پابەندبوونی خۆی بە دابینکردنی ئازادییە بێ کەت ومەرجەکان، لە ئازادی حزبایەتی و ڕێکخراوبوونەوە تا ئازادی بیروڕا و ڕادەربڕین و قەڵەم، تا ئازادیی ناڕەزایەتی، مانگرتن، خۆپیشاندان و هتد. هەموو ئەمانە لە چوارچێوەی یاسا دامەزراون و بە کردەوە جێبەجێ دەکرێن. ڕێوشوێنێکی تری بەپەلە قەدەغەکردنی دەستوەردانی ئایین لە یاساکان و سیستەمی پەروەردەیی و دادوەری و بە گشتی سەرجەم بوارەکانی ژیانی کۆمەڵایەتی. حکومەتی سۆسیالیستی خاوەنی ئایینێکی فەرمی نییە و تەنها ئایین وەک بابەتی تایبەتی تاکەکان دەناسێت. هەرگیز نابێت ئایین لە بەڵگەنامەی لەدایک بوون یان ڕیکلامەکانی دامەزراندن و ئەرکی کار و چالاکییە کۆمەڵایەتییەکان و شوناسی کۆمەڵایەتی مرۆڤەکان بە گشتی جێگەی خۆی هەبێت. لە لایەکی ترەوە ئازادی ئایین و ئازادی نائاینی وەک بابەتی تایبەتی تاکەکان ناسێنراون. هەموو کەسێک ئازادە هەر ئایینێکی هەبێت یان هیچ ئایینێکی نەبێت. ستەم و هەڵاواردنی ئایینی کە ئەمڕۆ لە کۆمەڵگای ئێمەدا بەربڵاوە، بە تەواوی لەناو دەچێت. مافەکانی ژنان و نەهێشتنی هەڵاواردنی ڕەگەزی بە تەواوەتیترین شێوە دەستبەر دەکرێن و دابین دەکرێن. نەهێشتنی هەڵاواردنی نەتەوەیی، بۆ نموونە، داننان بە مافی خوێندن و چالاکیی ئەدەبی و هونەری بە زمانی دایکی و دابینکردنی مافی یەکسان بۆ هەموو هاووڵاتییان بەبێ گوێدانە نەتەوە و نەتەوە، لە یەکەم ڕێکارەکانی حکوومەتی سۆسیالیستیش دەبێت.

لێرەدا دەرفەتی ئەوە نییە کە باسی هەموو ئەو یاسا ئینسانیانی و ڕزگاریخوازانە بکەین کە دەبێت دەستبەجێ ڕابگەیەندرێن. لیستێکی دوورودرێژ لە بەرنامەی حزبکەماندا، دنیایەکی باشتر، ڕاگەیەندراوە، ئێمەش پابەندین بە جێبەجێکردنی دەستبەجێ هەموویان. دەستووری کۆماری سۆسیالیستی بنەڕەتیترین ئازادی و مافە مەدەنی و کۆمەڵایەتی و ئابوورییەکانی لەخۆ گرتووە، گرنگترینیانم لێرەدا

ڕوونم کردەتەوە.

بەم شێوەیە زامنکردنی ئازادییە بێ کەت و مەرجەکان و دابینکردنی خۆشگوزەرانی گشتی و لابردنی فشاری ئابووری بۆ دابینکردنی بژێوی ژیان لەسەر شانی جەماوەری خەڵک لە یەکەم ڕێکارەکانی کۆماری سۆسیالیستی دەبێت.

حەسەن ساڵحی: لە قسەوباسەکانی تۆدا هەندێک خاڵ هەبوو کە زۆر سەرنجی منی ڕاکێشا. باسی داهاتی بنەڕەتیت کرد. بێگومان ئەم باسە بۆ حزبی ئێمە شتێکی نوێ نییە. ئێمە بڕیارمان هەیە لەو بارەیەوە. ئەوەی کە هاووڵاتیان بەبێ گوێدانە کار و پێگەی کۆمەڵایەتی خۆیان بە شێوەیەکی ئۆتۆماتیکی داهاتێکی بنەڕەتییان هەبێت، مشتومڕێکە کە ئەمڕۆ لە کۆمەڵگاکانی ئەوروپاشدا باسی لێوە دەکرێت. ئایا ئەم ئاراستەکردنە بنەمایەکی سۆسیالیستی هەیە؟ ڕاتان چییە لەم بارەیەوە؟

حەمید تەقوایی: بەڵێ، ئەم داواکارییە لە جەوهەری خۆیدا سۆسیالیستییە. هەرچەندە ڕەنگە وەک ئاماژەت پێدا،زۆرێک لە لایەنگرانیشی خۆیان بە سۆسیالیست نەزانن.

ئەمە باسێکی نوێ نییە، نەک هەر بۆ حیزبی ئێمە بەڵکو لە کۆمەڵگە پیشەسازییە پێشکەوتووەکانیشدا. تەنانەت لە یەکێک لە ویلایەتەکانی سویسرا لەم دواییانەدا ڕیفراندۆمێک بۆ پەسەندکردنی یاسای داهاتی بنەڕەتی ئەنجامدرا. بۆچوونی لە لایەنگری و لەدژی ئەم بابەتەدەخرایە ڕوو . بەڵام بەڕای من بنەمای باسەکە بەرگریکردنە لە مافی ژیان. نابێت کەس لە برسێتیدا بمرێت، کەس بێ ماڵ و حاڵ بێت، کەس بە هۆی هەژارییەوە ناچار بکرێت کاری نەخوازراو بکات، لە سەدەی بیست و یەکەمدا ئەبێت کەس لە پێداویستییەکانی ژیانێکی ئینسانی بێبەش نەکرێت. بەپێی ئامارەکانی نەتەوە یەکگرتووەکان، منداڵێک لە هەر ٤.٤ چرکەیەکدا بەهۆی نەخۆشییە خۆپارێزییەکانەوە دەمرێت. هۆکاری ئەم کارەساتە جگە لە هەژاری بنەماڵەکان هیچی تر نییە. دیاریکردنی داهاتی بنەڕەتی لە ڕاستیدا بەرگریکردنە لە مافی ژیان و هەرکەسێک گرنگی بە مافەکانی مرۆڤ بدات، دەبێت پێش هەموو شتێک دان بە مافی ژیاندا بنێت. لە کۆمەڵگا سەرمایەدارییەکاندا زۆربەی ئینسانەکان مافی ژیانیان نییە. ئەگەر لە خێزانێکی دەوڵەمەند لەدایک بوویت، ژیانت ئاسایشە، بەڵام ئەگەر لە خێزانێکی چینی کرێکار لەدایک بوویت، خوێندن تەواو بکەیت یان نا، دەبێت بچیتە بازاڕی کار بۆ پەیداکردنی بژێوی ژیانت و چاوەڕێی خاوەنکارەکە بکەیت بۆ ئەوەی لە هەر کاتێکدا و لەگەڵ هەر قەیرانێکی سەرمایەداریدا بێکار بیت و بژێوی ژیانت و خێزانەکەت لەدەست بدەیت. لە قەیرانی ساڵی ٢٠٠٨دا ملیۆنان کەس لە ئەمریکا

نەک هەر کارەکانیان لەدەستدا بەڵکو ماڵەکانیان لەدەستدا و فڕێدرانە سەر شەقامەکان. لە کۆمەڵگاکانی وەک ئێران و وڵاتانی بەناو جیهانی سێهەمدا دۆخەکە کارەساتبارترە. هەژاری لەم وڵاتانەدا بەربڵاوە و بێکاری و بێ خانەو لانەیی تەنیا دەرئەنجامی قەیرانەکان نییە، بەڵکو دیاردەیەکی دامەزراوەیی یە. لە کۆماری ئیسلامیدا زیاتر لە نیوەی کۆمەڵگا لە ژێر هێڵی هەژاریدا دەژین.
بۆیە پێویستە جەخت لەوە بکرێتەوە کە دابینکردنی "داهاتی بنەڕەتی" تەنیا پرسێکی یاسایی-ئابووری نییە، بەڵکو بە مانای زامنکردنی مافی ژیانە بۆ هەموو ئینسانەکان. لە ئێرانی سۆسیالیستیدا ئەمە دەکەینە یاسا و جێبەجێی دەکەین.
حەسەن ساڵحی: ئەو ڕێوشوێنە بۆ پلانەی کە باست کرد، پێویستی بە بودجەیەکی زەبەلاحە. ئەم بودجەیە چۆن دابین دەکرێت؟
حەمید تەقوایی: خاڵی یەکەم ئەوەیە کە کۆمەڵگای ئێران بە هیچ شێوەیەک کۆمەڵگایەکی هەژار نییە. لە ڕووی سەرچاوەی سەروەت و سامانی وەک نەوت و گاز و سەرچاوە سروشتییە جۆراوجۆرەکان، دارستانەکان و هتد، زۆر دەوڵەمەندە و هەناردەکردن سەرچاوەیەکی گرنگی داهاتی ئێران پێکدەهێنێت.
با ئاماژە بە چەند ئامارێک لە کۆماری ئیسلامیدا بکەم. لەم دوایانەدا بەرپرسانی ڕژێیم ڕایانگەیاند کە داهاتی ئاڵوگۆڕی دراوی بیانی ئێران لە هەناردەکردن لە ساڵی ١٤٠١دا ١٠٣ ملیارد دۆلار بووە. و ئەمەش هێشتا لە بارودۆخی سزاکان و بارودۆخی سەرەڕای سزاکاندایە. بەڵام ئەم داهاتە یان دەڕژێتە سەر حساباتی سەرانی مافیای ئابووری یان بۆ بودجەی ئۆرگانە بەرفراوان و درێژەکانی سەرکوتگەرەکانی دەسەڵات تەرخان دەکرێت. چەند ساڵێک لەمەوبەر وتەبێژی حکومەتی ڕووحانی ڕایگەیاند کە لە سەردەمی ئەحمەدی نژاددا ٧٠٠ ملیار دۆلار بەفیڕۆچووە. ئەو زاراوەیەی کە بەکاری هێنا ئەوە بوو کە ئەم بڕە فەلەکییە "قوتدراوە"!
لە ماوەی یەک سەرۆک کۆماردا ٧٠٠ ملیار دۆلار دیارنەما! بێگومان ئامارە فەلەکییەکانی دیکە لە قۆناغەکانی پێشوو و دواتردا "قوتدراون" و کۆی گشتییان گەیشتە تریلیۆن دۆلار.
لە لایەکی ترەوە بڕە پارەی فەلەکی(نجومی) بە تێچووی سەرسوڕهێنەری دام ودەزگا سەرکوتگەرەکان، هێزی قودس، بەسیج، مزگەوتەکان، سیستەمی بڵاوکردنەوەی خورافاتەکانی پیاوانی ئایینی و هتد و هتد خەرج دەکرێت. هەموو ئەم سەرچاوانە دەتوانرێت بۆ خۆشگوزەرانی گشتی بەکاربهێنرێت. بۆ نموونە ئەو بودجەیەی ئێستا بۆ فەیلەقی قودس خەرج دەکرێت، دەتوانێت بە ئاسانی چاودێری تەندروستی بەبەرامبەر بە کۆمەڵگا دابین بکات. سەد ملیار دۆلار داهاتی ساڵانەی دراوی

بیانی کە لە گیرفانی گەورەی ئایەتوڵاکاندا لەدەست دەچێت، دەتوانێت تێچووی چارەسەری بەبەرامبەر دابین بکات. دزین و تاڵانکردنی سامان کە بە گوتەی ئەوان تەنها لە ماوەی یەک سەرەکدا ٧٠٠ ملیار دۆلار بووە، دەتوانێت بەشێکی سەرەکی “مافە سەرەتاییەکان” دابین بکات.

سامان هەیە، بەڵام گفتوگۆکە لەسەر ئەولەویەتەکانی حکومەت و چۆنیەتی خەرجکردنی ئەو سامانەیە. پێش هەموو شتێک ئەولەویەتی کۆماری ئیسلامی پڕکردنەوەی گیرفانی سەرانی مافیای ئابووری و دەوڵەمەندکردنی ئامێری فراوانکردنی خورافات و سەرکوتکردنە، واتە باندی پیاوانی ئایینی و مەلا و بەرپرسانی سپای پاسدارانی ئینقلابی ئیسلامی و دەوریەی جۆراوجۆر بە سەرکوتکردنی خەڵک. ئەگەر ئەمە لاببەیت، سەرچاوەی دارایی زۆر بۆ خۆشگوزەرانی گشتی ئازاد دەبێت.

خاڵێکی دیکە ئەوەیە کە بەشێکی زۆری دانیشتوانی ئێران گەنجن و ئامادەن بۆ کارکردن. لە کۆمەڵگای سۆسیالیستیدا حەزی کارکردن و چالاکیی بەرهەمهێنانی ئازاد و داهێنەرانە زۆر بەربڵاو دەبێت و کارایی کار زۆر زیاتر دەبێت. بۆ نموونە زۆرێک لە نوخبە و شارەزایان کە لە کۆماری ئیسلامی هەڵاتوون، دەگەڕێنەوە و بە دڵ و گیان کار دەکەن. بەم شێوەیە هێزێکی کۆمەڵایەتی کاریگەر ئازاد دەبێت، کە بەرهەمهێنانی سامان زۆر لەوە زیاتر دەبات کە ئەمڕۆ هەیە. کۆی ئەمانە دەتوانێت بنەمایەکی ڕاستەقینە بێت بۆ دابینکردنی خەرجییەکانی خۆشگوزەرانی گشتی.

حەسەن ساڵحی: خاڵێک کە جەختت لەسەر کردەوە، ئیدارەی شورایی و پێویستی کۆنترۆڵکردنی ئابووری بوو لەلایەن شوراکانەوە. سیستەمی شورایی چۆن کاردەکات؟ گەرەنتی چییە کە شوراکان ئەو ئەرکانەی کە ئاژەد پێدان جێبەجێ دەکەن ئەو کارانەی باست کرد؟

حەمید تەقوایی: بە بڕوای من لە سەردەمی ئەمڕۆدا شێوازی کارکردنی شوراکان لە بنەڕەتدا جیاوازە لە ئەزموونی مێژوویی و تێگەیشتنی هاوبەش لە سیستەمی شورا، و زیاتر لەگەڵ پێداویستیەکانی سیستەمێکی ڕزگار بوو لە دەسەڵاتی سەرو خەڵکیدا یەکدەگرێتەوە. ئەمەش بەو مانایەیە کە شوراکان وەک ئۆرگانی دەسەڵاتدارێتی دەتوانرێت لە شێوەی تۆڕێکی کۆمەڵایەتیدا ڕێکبخرێن نەک لە شێوەی قوچەکی و پلەبەندیدا.

سیستەمی شورایی لە کۆماری سۆسیالیستی ئێراندا بەشێوەی هەرەمی ڕێکناخرێت بەڵکو تۆڕێکی سەرتاسەری دەبێت کە شورای ناوخۆیی و شار و پارێزگاکان دەگرێتەوە. ئاسانکارییە تەکنەلۆژییەکانی ئەمڕۆ، بە ئینتەرنێت و پلاتفۆرمی ئینتەرنێتیشەوە، ڕێگە بە تۆڕی شوراکان

دەدەن لە هەریەکێک لەو ئاستانەدا بڕیار بدەن، بەرپرسان و کاربەدەستان لە کارەکانیان دووربخەنەوە و دابنێن و سیاسەت و هەموو دەسەڵاتەکان لە دەستیاندا بن.

بنەمای فەلسەفەی حکومەتی شورایی ئەوەیە کە دەسەڵاتی سەروخۆیەک پێک نەهێنرێت. شێوازی تۆڕی شوراکان لە ئاستێکی بنەڕەتیدا، هەر جۆرە بیرۆکراسییەک، سەرەوە و خوارەوە، و هەرەمی دەسەڵات کە بتوانێت بگۆڕێت بۆ دیکتاتۆریەت و دەسەڵاتی باڵای خەڵک لە بنەڕەتەوە دەکاتە مەحاڵ و ئەم سیستەمە تۆڕە ئەمڕۆ بە تەواوی مومکینە بە پشتیوانی ئینتەرنێت و سۆشیال میدیا. بێگومان مەودای دەسەڵاتی شوراکان لەسەر ئاستی ناوخۆیی و شار و پارێزگا و سەرتاسەریدا جیاواز دەبێت. هەموو ئەمانە دەتوانرێت پێناسە بکرێن، بەڵام لە هەریەکێک لەم ئاستانەدا شوراکان لە تۆڕێکدا کاردەکەن نەک هەرەمی. فۆڕمی تۆڕی شوراکان گەرەنتی دیموکراسی ڕاستەوخۆ بە مانای ڕاستەقینەی وشەکە دەکات.

لێرەدا پێویستم بەوەیە ڕوونی بکەمەوە کە هەر جۆرە ئاماژەیەک بە جەماوەری خەڵک بە مانای دیموکراسی ڕاستەوخۆ و دابینکردنی بەرژەوەندی گشتی کۆمەڵگا نییە. ڕاستڕەوی توندڕەو و پۆپۆلیستەکانیش بانگەوازی خەڵک دەکەن، بەڵام بە خەڵکی ناڕێکخراو و بە بانگەوازکردن بە دەمارگیریی ڕەگەزی و نەتەوەیی و ئایینییەکانیان. دەمارگیری و پیرۆزییەکان کە بەشێکن لە سیاسەتی ڕێژانەی دەوڵەتانی سەرمایەداری و پێویستن بە پاراستنی باڵادەستی چینی سەرمایەداری، لە سیستەمی شوراییدا جێگەیەکیان نییە. ئەمە مەبەستمان لەو جەماوەرە ڕێکخراوەیە کە بەردەوام لە کۆبوونەوەکانیاندا ڕاوێژ و ئاڵوگۆڕی بیروڕا دەکەن و بڕیاری وشیارانە دەدەن، نەک ئەو جەماوەرە ڕواڵەتییە کە بەهۆی ئەو دەمارگیرییە نەتەوەیی-ئاینی-میللی-ڕەگەزپەرستی و پیرۆزییانەی کە مەشکیانی پێ ئاخنراوەوروژێنراون .

سیستەمی شورا بە واتای ڕێکخراوبوونی ئەو جەماوەرە وشیارو ئاگایەی خەڵکی بە بەرژەوەندییەکانیان وەک بناغەکانی حکومەت و بەم مانایەش لە بنەڕەتدا جیاوازە لە دیموکراسی پەرلەمانی هەر چوار ساڵ جارێک و لە پۆپۆلیزمی دیماگۆگی دەرگیرانەی -لایەنە ڕاستڕەوەکان.

هەروەها ئەم خاڵە وەڵامی بەشی دووەمی پرسیارەکەت سەبارەت بە بڕیاردانی شورا کان ڕوون دەکاتەوە. پێویستە لایەن و هێزە سیاسییە جیاوازەکان شوراکان ڕازی بکەن بە پێشخستنی سیاسەتەکانیان و دەنگی شوراکان لەگەڵیاندا بێت. پێویستە ئاماژە بەوە بکرێت کە کاتێک باس لە سیستەمی شورایی دەکەین، پێشگریمانەمان ئەوەیە کە شوراکان لە ئەنجامی شۆڕشێک بە هەژموونی چەپ و سۆسیالیستی پێکهاتوون و بەهێز

بوون. سروشتییە لەم پرۆسەیەدا حزب و هێزە چەپەکان کاریگەری و بنکەیەکی کۆمەڵایەتی فراوانتریان دەبێت لە چاو حزبە ڕاستەکان.
لەم شۆڕشی ژن ژیان ئازادیەدا دەبینین کە دروشم و داخوازی و چاوەڕوانییەکانی بەشێکی زۆر لە خەڵک چەپ و ڕادیکاڵن و لەسەر بنەمای ئایدیاڵی ئینسانییەکان دامەزراون نەک لەسەر بنەمای دەمارگیری نەتەوەیی-نیشتمانی-میللی-ئاینی. پێشتر باسم لەوە کرد کە دروشمی سەرەکی ژن ژیان ئازادی بە واتای هەبوونی بەها و ئایدیالی چەپ هێزی زۆرتری هەیە.
دوای ڕووخانی ڕژێم، ئەو خواست و ئامانجە ئینسانیانە دیاری دەکەین و وەری دەگێڕین بە سیاسەت و پلاتفۆرمی پراکتیکی و شەرعیەت و چوارچێوەیان پێ دەبەخشین. بە بڕوای من ئەو شورایانەی لە شۆڕشەوە سەریان هەڵدا، بە تەواوی ئامادەکاریان بۆ گرتنەبەری هەمان سیاسەت هەیە. بێگومان حزبەکانی تریش لە شوراکاندا ئامادەن و هەوڵی بەرەوپێشبردنی سیاسەتەکانیان دەدەن، بەڵام سیاسەتە سۆسیالیستیەکان زۆرینەی باڵایان دەبێت لە شوراکاندا، هەم لەبەر ئەوەی سیستەمی شورا یی دەرئەنجامی شۆڕشێکی چەپ و ڕادیکاڵە، هەم لەبەر ئەوەی سۆسیالیزمە کە نوێنەرایەتی بەرژەوەندی ڕاستەقینەی جەماوەری خەڵک دەکات لە شوراکاندا. ئەگەر حیزبێکی کۆمۆنیستی چالاک لە کۆمەڵگا و لە شوراکاندا ئامادە بێت – ئەوە بە بەدەنیاییەوە دوای سەرکەوتنی شۆڕش، حزبێکی لەو شێوەیە بنکەیەکی فراوانی دەبێت لە کۆمەڵگادا – گومانم نییە کە شوراکان سیاسەتی سۆسیالیستی هەڵدەبژێرن.

حەسەن ساڵحی: کەواتە پێتوانییە بوونی ئەحزابی بۆرژوازی و لایەنگری سەرمایەداری، پاشایەتی و کۆماری و هاوشێوەکانی، مەترسی بۆ کۆماری سۆسیالیستی دروست بکات؟

حەمید تەقوایی: نا بە هیچ شێوەیەک، پێم وایە بە سەقامگیرکردنی کۆماری سۆسیالیستی پێویستە ئازادی حیزبایەتی زامن بکرێت. هیچ بەرگرییەکی باشتر لە سیستەمی سۆسیالیستی نییە لەوەی بە نموونە لە تەلەفزیۆن یان سۆشیال میدیادا لەگەڵ حزبە ڕاستڕەوەکاندا مشتومڕ بکرێت. لە سیستەمی سۆسیالیستیدا، هەموو حیزبەکان – بێگومان ئەو حیزبانەی کە هاوبەش نین لە تاوانی کۆماری ئیسلامیدا – دەتوانن بە ئازادی چالاکی بکەن.
ئێمە پێشوازی لە هەر جۆرە گفتوگۆ و مشتومڕێک دەکەین لەگەڵ هێزە ڕاستڕەوەکان. هەر لە باسکردنی بەرهەمهێنانەوە لەسەر بنەمای قازانج و ئیستغلال تا پرسی پیرۆزی ئاو و خاک تا باسکردنی ئایین و بوون و نەبوونی خودا و هتد. ئێمە دەمانەوێت هەموو ئەم کێسانە بە ئازادی لە میدیاکاندا باس و مشتومڕیان لەسەر بکرێت.

دەبینیت تا ئەمڕۆ حکومەتەکان و میدیای بۆرژوازی باڵا دەست هەبوون. تەنانەت لە پێشکەوتووترین وڵاتەکانیشدا ناتوانیت بە ئاسانی ڕەخنە لە ئایین بگریت. چەند ساڵێک لەمەوبەر لە ئینگلتەرا ئاتەئیستەکان دەیانویست پۆستەرێک بە دروشمی “خودا بوونی نییە، ژیانێکی ئاسوودەت هەبێت” بڵاوبکەنەوە. کڵێسا بە پشتیوانی حکومەت ڕێگەی نەدا و ڕستەکەی گۆڕی بۆ خودا ڕەنگە بوونی نەبێت. ئاتەئیستەکان هەمیشە سانسۆریان لەسەر کراوە، لە کاتێکدا هەموو قەشە و مەلا و حاخامەکان ئازاد بوون لە مینبەر و میدیای حکومی و ناحکومییەوە هەر جۆرە قسەیەکی بێمانا دەرخواردی خەڵک بدەن . ئەمە بارودۆخی هەموو کۆمەڵگاکانە، لە ئێرانیش بە خراپترین شێوە. هەمیشە زمانی کۆمۆنیست و ئاتەئیستەکانیان بڕیوە و سانسۆریان کردووە و سەرکوتیان کردووە. بەڵام پێویستمان بە سانسۆر و دەم داخستن نییە. ئێمە دەمانەوێت هەمووان ئازاد بن چونکە لە کۆمەڵگەیەکی ئازاددا حەقیقەت سەردەکەوێت و ڕاستی لای ئێمەیە. ئێمەی ئاتەئسی و بیرمەندانی ئازاد و نەیارانی سەرمایەداری و کۆیلایەتی کرێ و ڕەخنەگرانی ناسیۆنالیزم و خاکپەرستی و قەومگەرایی و هەموو پیرۆزی و خورافاتێکی سەروو ئینسانی نامانەوێت مافێک لە کەس زەوت بکەین، بەڵام ئەمەش وەک نەیارەکانمان دەمانەوێت بە درێژایی مێژوو لە مافی ئازادی دەربڕینی بۆچونەکانمان دەستبەر بێت. گەرەنتیکردنی ئازادی ڕادەربڕین و چالاکیی سیاسی بۆ هەموو هێز و باوەڕەکان لە هەموو هێزەکانی دیکە زیاتر سوودی بۆ سۆسیالیستەکان دەبێت.

خاڵی بنەڕەتی ئەوەیە کە لەگەڵ شۆڕشی سۆسیالیستی خەباتی حیزبی و خەباتی چینایەتی بە گشتی کۆتایی نایەت، بەردەوامە. ئێمە هەوڵ دەدەین ئەمە بە ڕۆشنی بە دابنرێت لە بەرژەوەندی جەماوەر. جیاوازی کۆماری سۆسیالیستی و سیستمەکانی تر ئەوەیە کە لێرەدا سۆسیالیستەکان دەسەڵاتن و ئەمەش چ لە ڕوانگەی یاساییەوە و لەوەش گرنگتر لە ڕوانگەی کۆمەڵایەتی و بارودۆخی ژیانی جەماوەرەوە، هەر هەوڵێکی گەڕانەوە بۆ سەرمایەداری پوچەڵ دەکاتەوە.

لە ڕووی یاساییەوە لە سیستەمی سۆسیالیستیدا دەستوور چەوسانەوە قەدەغە دەکات. وەک چۆن دەستوور لە هەموو سیستەمێکی سەرمایەداریدا خاوەندارێتی تایبەت لە ئامرازەکانی بەرهەمهێنان بە یەکێک لە مافەکانی خەڵک دەزانێت و دایدەمەزرێنێت و هەر جۆرە پێشێلکارییەکی خاوەندارێتی سەرمایەداری بە تاوان دەزانێت، دەستووری سۆسیالیستیش هەر جۆرە خاوەندارێتییەکی تایبەتی لە سەر ئامرازەکانی بەرهەمهێنان وەک تاوانێک دادەنێت. وەک چۆن گۆڕینی دەستوور و هەڵوەشاندنەوەی چەوساندنەوە لە کۆمەڵگە سەرمایەدارییەکاندا

پێویستی بە شۆڕش هەیە، لە سیستەمی سۆسیالیستیدا، تەنیا شۆڕش – یان لە ڕاستیدا دژە شۆڕش-ی لایەنگرانی سەرمایە دەتوانێت دەستوور بگۆڕێت. بۆیە لە ڕوانگەی یاساییەوە گەڕانەوەی سەرمایەداری و پاشەکشەی کۆمەڵگا بە هیچ شێوەیەک بابەتێکی سادە نییە. گەرەنتیکردنی ئازادییە سیاسییەکان بە هەموو حزب و بزووتنەوەکان نەک هەر کارئاسانی بە ئەم کارە ناکات، بەڵکو بە پێچەوانەوە بەربەستێکە لە بەرامبەر بوژانەوەی دیکتاتۆری سەرمایەداریدا.

لە ڕوانگەی کۆمەڵایەتییەوە، جێبەجێکردنی سیاسەتە سۆسیالیستییەکان- بە بەشداری جەماوەری خەڵک کە لە ئەنجومەنەکاندا ڕێکخراون لە کاروباری سیاسی و کۆمەڵایەتی، زامنکردنی ئازادییە مەدەنی و سیاسییەکان، لابردنی هەڵاواردن و دەستەبەرکردنی خۆشگوزەرانی گشتی- هیچ بوارێک بۆ گەشەی هێزە ڕاستەکان ناهێڵێتەوە -هێزەکانی ڕاستڕەوەکان و نەیارانی سیستەمی سۆسیالیستی. تا زیاتر سیاسەتە هەمەلایەنە سۆشیالیستییەکان لە کۆمەڵگادا جێبەجێ بکرێن، هێزە ڕاستڕەوەکان زەمینەی بابەتیی خۆیان بۆ گەشەکردن و بەدەستهێنانی کاریگەری لەدەست دەدەن و زیاتر دەکەونە پەراوێز و گۆشەگیرتر دەبن.

بەگوێرەی ئەو خاڵانەی سەرەوە، پێویستە ئەوە بگوترێ کە زامنکردن و دەستەبەرکردنی ئازادییە مەدەنی و سیاسییەکان، هەروەها ئازادبوون لە ڕێگریی ئابووری کە بنەمای هەموو ئازادییەکانە، نەک هەر ئاستە و ئامانجی ئێمەیە، بەڵکو بە کردەیی لەخزمەت بە ڕەوایەتیدان بە دامەزراندنی سیستەمی سۆسیالیستیدایە.

حەسەن ساڵحی: شێوازی کارکردنی شوراکانتان ڕوونکردەتەوە. پرسیارێک کە دێتە پێشەوە ئەوەیە ئایا شوراکان تاکە شێوازی ڕێکخستنی خەڵکن لە سیستەمی سۆسیالیستیدا؟ ڕۆڵی ڕێکخراوەکانی دیکەی وەک سەندیکا و دامەزراوە و ناوەند و کۆمەڵە و ڕێکخراوە ناحکومییەکان و هاوشێوەکانی چی دەبێت؟

حەمید تەقوایی: شوراکان پایە و بڕبڕەی پشتی حکومەتن، بەڵام لە کۆمەڵگادا چەندین ڕێکخراو هەن و تەنانەت ئێمەش هەوڵی دامەزراندنیان دەدەین. لە ئێستادا کۆمیتە و دامەزراوەی زۆرمان هەیە کە لە چالاکانی بزووتنەوەی کرێکاری پێکهاتوون، سەندیکا و شورای ناڕەزایەتیمان هەیە، دامەزراوە و ناوەند و کۆمەڵە و ڕێکخراوی ناحکومیمان هەیە. هەموو ئەمانە نەک هەر بەردەوامن لە کارەکانیان، بەڵکو فراوانتر دەبن و ڕەهەندی جەماوەریش بەدەست دەهێنن. ئاخر بەشە جیاوازەکانی کۆمەڵگا داواکاری تایبەتیان هەیە و بۆچوونی جیاوازیان هەیە سەبارەت بە سیاسەت و ڕێوشوێنەکان و پێویستە مافی ڕێکخستن و پەیڕەوکردنی داواکارییەکانیان هەبێت.

دیارە لەگەڵ شۆڕشی سۆسیالیستیدا هەموو داواکارییەکان بە یەکجار جێبەجێ نابن و هەموویان لەبەرچاو ناگیرێن. وەک لە سەرەوە ئاماژەم پێدا، چینایەتی و ململانێی چینایەتی بە یەکجار نامێنێت و جیاوازی سەلیقە و بۆچوونیش نامێنێ. بۆیە پێویستە هەموو چین و توێژەکانی کۆمەڵگا بتوانن ڕێکخراوی تایبەت بە خۆیان هەبێت.
شورا یان ڕێکخراوی جۆری شورا، ڕێکخراوی جەماوەری خەڵکن بۆ دەستوەردان لە کاروباری کۆمەڵگە و لە ڕاستیدا ڕێکخراوێکی حکومین و بەدیلێک نین بۆ جۆرەکانی تری ڕێکخراو. ئەندامانی شورا دەتوانن ئەندامی زۆر ڕێکخراوی تر بن و نوێنەرایەتی داواکاری ئەو ڕێکخراوانە بکەن لە شوراکاندا. تەنانەت حزب و ڕێکخراوەکان مافی خۆیانە دژایەتی بڕیارەکانی شوراکان بکەن، بەبێ ئەوەی ئەو یاسایانە بشکێنن کە شوراکان پەسەندیان کردووە. دیسان جەخت لەوە دەکەمەوە کە ئازادی هەموو جۆرە ڕێکخراوێک پرەنسیپی بنەڕەتی ئێمەیە و دەبێتە پایەی گرنگی ئازادییە سیاسی و مەدەنییەکان لە سیستەمی سۆسیالیستیدا.
حەسەن ساڵحی: زۆر سوپاس. پرسیاری تریش هەیە کە لە بەرنامەکانی داهاتوودا باسی دەکەین.

٢ی اسفندی١٤٠٢، ٢١ی فێبروەری ٢٠٢٤
•

نوستالژیا/ محەمەد عەدنان و من-4-.. ستیڤان شەمزینی

بەشی چوارەم

محەمەد عەدنان و من

محەمەد عەدنان عوسمان، هاوڕێیەکی منداڵی و گەنجی و تائێستای منە، ئەگەرچی هەنووکە ئەو لە نیوزلەندا دەژی، بەڵام ئەو پەیوەندییە بەتینەی پێشووی نێوانمان هێشتا وەک دوو هاوڕێ بەیەکییەوە بەستووینەتەوە. لێ من و محەمەد عەدنان، کوڕی یەک گەڕەک بووین، بەڵام سەرەتای هاوڕێیەتیمان دەگەڕێتەوە بۆ قۆناغی یەکەمی

ناوەندیی خوێندن. هەردووکمان دوو مێردمنداڵ بووین، حەزمان لە خوێندنەوە بوو، جیددی بووین، تاکە دوو کەس لەو ماوەیەدا زۆرترین کتێبی لە کتێبخانەی "ناوەندی زانیاری کۆان" خواستبێت، ئەم دووانەمان بووین. باوکی محەمەد "مامۆستا عەدنان" مامۆستای فیزیا و جێگری بەڕێوەبەری قوتابخانەکەمان بوو، بەو هۆیەوە دەمانتوانی زۆرترین کتێب لە کتێبخانەی قوتابخانە بخوازین. ئیتر ئەمە سەرەتایەکی گرنگ بوو بۆ قۆناغێکی نوێ کە پێکەوە وەک دوو هاوڕێ کاری زۆرمان لە بواری سیاسیی و ڕۆشنبیرییدا کرد.

سەرەتای یەکترناسینمان بەو شێوەیە بوو: لە قۆناغی یەکەمی ناوەندیی بووین، لە گۆڕەپانی قوتابخانە ریز کرابووین، کاتێک قوتابییەکان بەسەر پۆلەکاندا دابەشکران، ئێمە هەردووکمان کەوتینە پۆلی یەکەمی "جیم". ئیدی لێرەوە یەکترمان بە تەواوەتی ناسی، تەنانەت هەردووکمان لەسەر یەک مێز دانەیشتین. ئەوسا نەریتی قوتابخانەکان وابوو هەموو هەفتەیەک قوتابییەکان لە گۆڕەپانی قوتابخانە ریزدەکران، بەڕێوەبەری قوتابخانەکان، وتەیەکی پێ ئامۆژگارییان دەخوێندەوە، دواتریش بە سروود و گۆرانی و شیعر مەراسیمەکە کۆتایی دەهات. من لە یەکەم هەفتەی ریزکردندا بۆ یەکەم جار لە پێش چاوی زیاتر لە ٥٠٠ قوتابی و مامۆستا، "پەخشان"ێکی کورتی خۆم خوێندەوە، لەگەڵ ئەوەی زۆر دەترسام، بەڵام هەنگاوم نا و لە نێو چەپڵەی قوتابییەکاندا شاگەشکە بووم.

کە چووینەوە پۆلەوە، حەمە زۆر دەستخۆشیی لێکردم و باسی لەوە کرد، ئەویش زۆر گرنگی بە خوێندنەوە دەدات و هەوڵ دەدات چیرۆکی کورت بنووسێت، ئەوەش بۆ من خۆشحاڵییەکی گەورە بوو، چونکە هەستم دەکرد مەنجەڵ سەرقاپی خۆی دۆزیوەتەوە. هەر ئەو ڕۆژە وانەی "کوردی"مان هەبوو، مامۆستا "حەمەسەعید" پێش وانەکە زۆر ستایشی منی کرد، کە پەخشانێکی زۆر جوانم خوێندووەتەوە و هانیدام کە بەردەوام بم لەسەر خولیاکەم، بۆیە هەمیشە کە بیر لە مامۆستا "حەمەسەعید" دەکەمەوە، هەردەم هەست بە ئاسوودەیی دەکەم، چونکە هاندانی ئەو وەهای لە من کرد، لەسەر ڕەوتی نووسین بەردەوام تا ئێستا. لەم ڕێکەوتە بەدواوە، من و حەمە زیاتر لە یەکدی نزیک بووینەوە، زۆربەی کاتەکانمان بەیەکەوە دەگوزەراند، باس و خواسی نێوانمان، تەنیا لە چێوەی ئەدەب و سیاسەت و فیکر و خوێندنەوەدا دەسووڕایەوە. وردە وردەش هەردووکمان دەستمان کرد بە بڵاوکردنەوەی نووسین و بابەتە کورتەکانمان. هەردووکمان زیاتر لە بواری ئەدەب چالاک بووین، حەمە زۆرتر چیرۆکی دەنووسی، هەندێک جار وتاری کورت کورتی بڵاودەکردەوە، منیش زیاتر خوێندنەوەی ئەدەبیم هەبوو، لە بواری ڕەخنەیی ئەدەبی بە تایبەت ریالیزمی سۆشیالیست زانیاریی

باشم هەبوو، بەم بەنەوە نووسینەکانی من، پتر خوێندنەوەی ئەدەبی بوون وەک لەوەی تەکستی ئەدەبی بن.

من و حەمە، هەر ڕۆژێک قوتابخانەمان نەبووایە یان لە پشووی هاوینان، بەیانیان تا نیوەڕۆ، کاتمان لە کتێبخانەی گشتیی سلێمانی بەسەر دەبرد، پاشتریش "هۆڵی میدیا" کرایەوە، بەشێکی تری کاتەکانمان لە کتێبخانەی میدیا دەبردە سەر. زۆر بە قووڵی دەمانخوێندەوە، لەسەر زۆر شت هەر لە مێژوو و سیاسەتەوە دەمانخوێندەوە تاکو ئەدەب و فەلسەفە و فیکری هاوچەرخ. بەیارمان دابوو ببینە ڕۆشنبیرێک ڕۆڵ لە کایەی ڕووناکبیریی کوردییدا بگێڕین. ڕوتی ئەمەش بەرەو ئەوە دەچوو، لە پاشەڕۆژدا ببینە ڕۆشنبیرێکی باش، بەڵام بە قەناعەتی خۆم سیاسەت دووری خستینەوە لەو ئامانجە، تەنیا وەک خوێنەرێکی جیددی ماینەوە. لەو زەمەنەدا من بەرەو کەمەنیزم هەنگاوم نا، حەمە نەیدەویست ببێتە کەمەنیست ئەگەرچی لەڕووی ئایدیۆلۆجییەوە تا هەنووکە خۆی بە چەپ دەزانێت. هەرچەند هەوڵی زۆرم لەگەڵ دەدا لە ڕێگەی جەدەل و گفتوگۆوە، تا بڕوای پێبکەم بەئەوەی ببێتە ئەندامی حزبی کەمەنیست، بەڵام ئەو ڕەتی دەکردەوە، سەرئەنجام کۆڵم لەوەدا ئەو پێشنیارە بخەمە بەردەمی، ئیدی زیدەتر وەک دوو هاوڕێ ماینەوە. هەمیشە بە یەکەوە دەبینراین، بە یەکەوە فێری جگەرەکێشان بووین، بە یەکەوە فێری نووسین بووین، بە یەکەوە عاشق بووین، چیرۆکی عەشقی ئەو زۆر ڕۆمانسیانەتر بوو لە چیرۆکی عەشقی من، بەیەکەوە زۆر کاری سەیر و جوانمان کرد، بە یەکەوە لە قوتابخانە خۆمان دەدزییەوە، بە یەکەوە بەیارمان دا حزبێک دروست بکەین، بە یەکەوە بەیارماندا واز لە ئەدەب بهێنین و وەکو ڕۆژنامەنووس کار بکەین، زۆرترین بەیاری بەیەکەوەیمان هەیە.

محەمەد، جگە لە نووسین، بە پێچەوانەی منەوە، سەلیقەیەکی باشی لە ئەلیکترۆنیات و کارەبا و ئیشی تەکنیکیدا هەبوو. بیرم دێتەوە لە گەڕەکی ڕزگاری سلێمانی، دوکانێکی لەو شێوەیەی دانابوو. ڕۆژێک چوومە دوکانەکە بۆ لای، تا باسی سیاسەت و ئەدەب و ڕۆشنبیریی بکەین. پێش هەر شتێک مەوزوعێکی جیاوازیی کردووەتەوە، بەوەی رادیۆیەکی دروست کردووە!!، ڕەنگە ئەگەر بەکاریبهێنیت هەموو سلێمانی وەریبگرێت، هەروەها بەرنامەیەکی دروستکردبوو دەیتوانی بچێتە سەر پەخشیی تیڤییەکان، بەئاسانی دەتوانرا لەو ڕێگەیەوە لەسەر تەرەدودی زەربەی کەناڵە ناوخۆییەکانی ئەوسای کوردستان، پەخش بکرێت و بەرنامەی خۆت پێشکەش بکەیت، بە داخەوە حەمە وازی لە پەرەدان بەم داهێنانە هێنا، بەڵکو هەمیشە سیاسەت و ڕۆشنبیریی پێش هەر کارێک دەخست. لە قۆناغی ئامادەییدا، حەمە چووە ئامادەیی

رۆشنبیری کوڕان، ئەو ساڵە، بەهۆی غیاباتی زۆرەوە، من لە سێی ناوەندیی راسب بووم، بە تایبەت تازە لە ئاوارەیی گەڕابوومەوە و باوکیشم لە زیندان بوو، بۆیە هیچ مەزاجێکی خوێندنم نەمابوو. ئیتر ئەو ساڵێک کەوتە پێش منەوە. حەمە لە ئامادەیی رۆشنبیر بڵاوکراوەیەکی دەردەکرد بە ناوی "رۆشنبیریی" کە تایبەت بوو بە ئامادەیی رۆشنبیر، لە هەموو ژمارەکانی ئەو بڵاوکراوەیەدا بەشدارییو هەبوو بە نووسینی چەندین بابەتی جیاواز، هەرچەند هیچ ژمارەیەکم لەلا نەماوە لەو بڵاوکراوەیە، کەچی هێشتا ناوی وتارەکانی خۆمم لەو بیرم ماوە، یەکێکیان دەربارەی چەوساندنەوەی ژنان و فێمینیزم بوو، ئەوە رۆژە بە دەگمەن خەڵک هەبوو لە مانای فێمینیزم تێبگات.
من و حەمە، لە ناوەڕاستی نەوەدەکان، بیرمان لە دەرکردنی رۆژنامەیەکی ئەهلی دەکردەوە، بیرۆکەی زۆرمان داڕشت، هەنگاوی باشمان دەنا، چونکە بارودۆخەکە پشتیوانمان نەبوو، شکستمان هێنا. ئەمە تەرزێک نووسین و بیرکردنەوەمان هەبوو، لەگەڵ هیچ رۆژنامە و گۆڤارێکی کوردیدا نەدەگونجا, بەڵام بەنەوە زیاتر هەوڵماندەدا کۆڕ و سیمینار بگرین یان لە مێزگردەکاندا بەشدا ببین. کە دەڵێم پارادیمی ئیشکردنی ئێمە لەگەڵ بڵاوکراوەکانی کوردستان نەدەگونجا، بەو مانایە بوو ئێمە بە نۆرمێک کارمان دەکرد، کۆمەڵ و ماسمێدیای کوردیی، نەیدەتوانی بەرگەی بگرن. جارێکیان من لە سیمینارێکدا وتم، سێکس غەریزەیەکە وەک رەمەکی خواردن، جیاوازیی نابینم لەنێوان ئەو کەسەی نان دەخوات و ئەوی سێکس دەکات، هەر خەریکبوو هۆڵی کۆمەڵەی هونەرە جوانەکانم بەسەردا بڕمێنن. هەر لەم روانگەیەوە بوو هەوڵماندەدا بڵاوکراوەیەک دەربکەین مێشکی مرۆڤی کورد بە تایبەت بەرامبەر تابووەکان بکاتەوە، ئێمە سەرنەکەوتین، بەداخەوە مۆدیلێکی تر لە میدیا بەناوی ئەهلییەوە سەرکەوت کە نەیتوانی بچووکترین ئیش لەم رووەوە بکات.
دواتر لەگەڵ حەمە، گەڵاڵەی بیرۆکەیەکمان کرد، بۆ دروستکردنی حزبێک، حزبەکە حزبێکی چەپ بێت، دژی ئەو واقیعە بوەستێت بەهۆی شەڕی ناوخۆ و دوو ئیدارەییەوە بەسەر کۆمەڵگەی کوردیدا سەپابوو. بۆ ئەو مەبەستە دەیان کەسمان کۆکردەوە، بەڵام نەدەتوانرا کۆبوونەوەیەکی گشتیی رێکبخرێت، لەبەر دوو هۆ، یەکەم: ئەفکاراتی جیاواز جیاواز هەبوو. دووەم: نەدەتوانرا لە ترسی چاوی دەزگا ئەمنییەکان ژمارەیەکی ئاوها خەڵک کۆ بکرێتەوە لە جێگەیەک، چونکە ئەوسا ئاسان نەبوو بۆ مەبەستێکی وەک ئەوەی ئێمە بە ئاشکرا خەڵک کۆبکەیتەوە. ئەم دواکەوتنە زۆری کێشا، تا ئەوەی ئەمەش لە بیرۆکەکە ساردبووینەوە، تاکوو چەند مانگێک. لە هاوینی ۱۹۹۸

کەسەکمان ناسی بەناوی "کاڤار شوانی"، ئەویش وەک ئێمە بیری لە دروستکردنی حزبێک کردبووەوە، بەڵام کێشەی گەورەی نێوان ئێمە و ئەو، لەوەدا خۆی دەبینییەوە ئێمە چەپ و ئەو ناتەوەیی بوو. هەر چۆنێک بوو، خاڵە هاوبەشەکانمان کردە بنەمای کارکردن، بەیەک ڕێککەوتین لەسەر دروستکردنی حزبێک بەناوی "پارتی سۆسیالیزمی نیشتمان". پەیڕەو و پرۆگراممان بۆ نووسییەوە، ژمارەیەک کادری ئەساسیمان لە دەوری خۆمان کۆکردەوە، ئامادەکارییمان دەکرد بۆ بەستنی کۆنگرەیەک، بەڵام پێش ئەوە چەندین چالاکیمان لە رووی ڕاگەیاندن و تەبلیغاتەوە ئەنجامدا. بۆ نموونە پۆستەر و لافیتەی زۆرمان بە شوێنە گشتییەکاندا هەڵواسی، بە تایبەت دژی گەندەڵی و دوو ئیدارەیی و نەبوونی شەفافییەت کە ئەوە ڕۆژە ئەم دروشمانە تازە بوون و کەس نەیدەوێرا دروشمی وەها زل هەڵبگرێت و شەڕی دەسەڵاتی پێبکات.
پارتی سۆسیالیزمی نیشتمان. کێشەی ئەوە بوو، دەستی نەدەگەیشتە جەماوەر، ئەوسا نە مۆبایل هەبوو، نە ئینتەرنیت، نە میدیای کراوە. خەڵکیش حەماسی زۆری هەبوو بۆ پارتی و یەکێتی. ئەمانە بوونە بەربەستی ئەوەی پارتییەکە وەک مەحفەلێکی بچووک و نهێنی بمێنێتەوە. کێشەیەکی تری من و حەمە، لەگەڵ کاڤار شوانی، ئەوە بوو، ئەم پیاوە ناتەوەییەکی کلاسیکیی بوو، تەنانەت زۆربەی جار من و حەمە بە وتەکەی ئەومان ڕادەبوارد کە زۆرجار دەیووتەوە "پەرداخەک ئاوی بەگەرد نادەم بە دەریایەک لیتە". منیش هەموو جارێک دەمووت "پێکەک عەرەقی ئەبو نەخلە نادەم بە هەزار قاپی فەلەکە". ئێمە و کاڤار نەمانتوانی ماوەیەکی زۆر پێکەوە بین، ئەوەبوو کۆتایی ساڵی ١٩٩٨ وازمان لەو بیرۆکەیە هێنا، دواتر کەس بە دەوری "کاڤار"ەوە نەما و ئەویش سەری خۆی بە کەنەدا هەڵگرت.
من و حەمە، کۆڵمان نەدا، ئەمجارە بیرمان لە دروستکردنی پارتێکی شۆڕشگێڕ کردەوە، بە قووەی کەوتینە خوێندنەوەی بەرهەمەکانی "لینین و ترۆتسکی و پلیخانۆڤ و گیڤارا" و بەرهەمەکانی تری شۆڕشگێڕیی چەپ. لە مانگی دیسامبەری ١٩٩٩ لەگەڵ کۆمەڵێک گەنج لە ماڵی ئێمە دانیشتنێکمان کرد، کە حزبێکی نوێ بە ناوی "پارتی چەپی دیموکراتی کوردستان" دابمەزرێنین، منیش بڕیارمدا واز لە حزبی کۆمۆنیست بهێنم. لەگەڵ حەمە کەوتینە کۆکردنەوەی خەڵک. یەکەم کۆبوونەوەمان لەناو حامیەی سلێمانی کرد، "شوێنی پارکی ئازادیی ئێستا" چونکە رووبەرێکی فراوانی چۆڵ بوو، لە کاتی هاتنی ئاسایشدا بواری هەڵهاتن و خۆ ونکردنی زۆر هەبوو. پاشان دەیان کەسمان وەک نەواتی سەرەتایی بۆ دامەزراندنی ئەو حزبە کۆکردەوە، بەڵام بەهۆی خۆتمایلکەوە زانیاریی ئیشەکەمان گەیشتەوە بە یەکێتی، بە تایبەت

ئێمە دەمانویست بە هاوکاریی هەندێ کۆنە کادری پەکەکە بچینە شاخ، “پێشتریش هەوڵێکی لەو جۆرەمان دابوو” چونکە چەند گەریلایەکی دابڕاو کەوتبوونە لای ئێمە، کە هەموویان کوردی باکوور بوون و لە ماڵی “خالید ئەژی” حەشاردرابوون.

پاش گەیشتنەوەی زانیارییەکە بە یەکێتی، چەند کەسێک دەستگیر کران، هەروەها چەند کەسێک هەڕەشەیان لێکرا. لە کۆتاییدا من و حەمە و خالید ئەژی و یوسف ئابڵاخی بە تەنیا ماینەوە، ئێمەش ناچار دەستبەرداری بیرۆکەکە بووین. من و یوسف کە هەردووکمان کادری حزبی کۆمۆنیست بووین، هەر بەردەوام بووین لە کاری خۆمان لە حزبی کۆمۆنیستدا، خالید کە مەترسیی زۆرتری لەسەربوو، چەند کەسێکی مەسیحیم پێ ناساند، لای کەنیسەی ئینجیلی سلێمانی پارێزرا بۆ ماوەیەک تا دۆخەکە ئاسایی بووەوە. “حەمە”ش زیاتر لەگەڵ ئێمە بوو، بۆیە هەمیشە لە دەرەوە وا دەزانرا ئەویش کادری حزبی کۆمۆنیستە. من و حەمە عەدنان، بەیەکەوە ماینەوە، هەروەک پێشوو. لێرە بەدواوە بیرمان لە گەیشتن بە هەندەران دەکردەوە. من خۆمم پێ رازی نەدەکرا، “محەمەد”ش پارەی نەبوو. بۆیە بیرۆکەی چوون بە هەندەرانیشمان هەر وەک بیرۆکەکانی تر شکستی هێنا. ئیدی ژیانی رۆژانەمان تەنیا بریتبوو لە خوێندنەوە و هاتوچۆی سەنتەری گەنجان و ئێوارانیش بۆ سەهۆڵەکە. هەر لە کۆتایی ١٩٩٩ لە سەنتەری گەنجان “گۆران عومەر”ی جوانەمەرگمان ناسی، ئەویش وەک ئێمە دەیویست بیرۆکەکانی جێبەجێ بکات، بۆیە گروپەکەمان فراوانتر بوو بۆ چوار کەس “حەمە، گۆران، ئاسۆ، ستیڤان” رۆژانێکی ناخۆشی خۆشمان بردە سەر تا دەوروبەری هاوینی ساڵی ٢٠٠٠.

هاوینی ساڵی ٢٠٠٠ یەکێتی پەلاماری حزبی کۆمۆنیستی دا، من وەک کادری ئەو حزبە کەوتمە خۆشاردنەوە. “محەمەد” بێکار دەسوڕا یەوە، گۆران وردە وردە بەرەو تەلەفزیۆنی خاک و دوایش کوردسات رۆیشت. یەکێتی کون بە کون بە دوای کۆمۆنیستەکاندا دەگەڕا، منیش جارێک گیرام و ئازادکرام. بەهۆی ئەو ترسەوە بینینی من لەگەڵ حەمە و گۆران زیاتر بە شەوانە بوو، سەهۆڵەکەش کە پڕ ببوو لە سیخوڕی ئاسایش بۆ من شوێنێکی پارێزراو نەبوو، بۆیە زۆربەی جار لە کۆڵانەکانی پشتی ماڵی حەمە لە گەڕەکی شێخ محێدین، دادەنیشتین، جاروباریش “یوسف ئابڵاخی” سەری لێدەداین بەتایبەت کە کۆڕی موناقەشەی فیکریی و رۆشنبیرییمان گەرم دەکرد. ساڵی ٢٠٠٠، سەفەری دەرەوەی وڵاتم کرد، من و ئاسۆ هاوسەفەر بووین، گۆران و حەمە عەدنان و ئەیوب رەزا و بابان حەمە و برادەرە ئازیزەکانم جێهێشت. کاتێک من لە سەفەر هاتمەوە حەمە، زەواجی کردبوو، ئەیوب و گۆران لە کەناڵی کوردسات یەکیان گرتبووەوە، من وەک سەگی پێ سووتاو بە

شاردا دەسوڕامەوە، هیچ ئیشێکم نەبوو، فلس لە گیرفانمدا سەوزەڵە خانمی بوو. تەنیاش مابوومەوە، بەم حاڵەوە رامکێشا تا دووەم جار سەفەرم کردەوە. گۆران و ئەیوب و حەمە بەهۆی سەرقاڵیيان کەمتر دەرفەتی بینینی منیان هەبوو. ئیدی ئەم جارە “رێباز حەمەجەزا” کە هێشتا پەیمانگای هونەرە جوانەکانی تەواو نەکردبوو، جێگەی هەموویانی گرتەوە.

دوای پرۆسەی ئازادیی، من گەڕامەوە بۆ نووسین لە رۆژنامەکاندا، حەمە رووی کردە کاری تەلەفزیۆن، لە تەلەفزیۆنی پارێزگاران بەرنامەیەکی وەرگرت، لەو ماوەیەدا دوو چاوپێکەوتنی بۆ ئەو تەلەفزیۆنە لەگەڵ من ئەنجامدا. لەوێ خۆی نەگرت و رووی کردە تەلەفزیۆنی خاک. منیش لەو ساتانەدا رۆژنامەی “نێوەند”م دەردەکرد، دوای خاک، حەمە رووی کردە کوردسات وەک بێژەری هەواڵەکان. لەوێ ئەیوب و گۆران و حەمە بە یەک گەیشتنەوە. پاشان لە کوردسات تووڕەبوو، بووە بێژەر لە کەناڵی عەشتار، ئەوەندەم نەزانی بە تەواویی سەری خۆی هەڵگرت، زیاتر لە سێ ساڵ لێی بێ خەبەر بووم، تا زانیم گەیشتووەتە نیوزلەندا، بەڵام هێشتاش ئەو هاوڕێیەتییە کۆتایی نەهات، بەڵکو ماڵی فەیسبوک ئاوا بێت، جارێکی دیکە بە یەکتری شاد کردینەوە.

سەرنج: کۆی ئەم نوستالیژیانە لە بەهار و هاوینی ساڵی ٢٠١٢دا نووسراون.

تێبینی: ئەم بەشەی نوستالیژیا له بەرگی سێیەمی کتێبی (قوتووی عەتار) لە لاپەڕە 533- 539 بەشێوەی کتێبی کاغەز بڵاوکراوەتەوە.

کشانەوەی هێزەکانی ئەمریکا لە عێراق.. عوسمانی حاجی مارف

لەگەڵ دەستپێکردنی شەڕی غەززە، پەیوەندیەکانی ئەمریکاو عێراق وەرچەرخانێکی ئاڵۆزتری بەخۆیەوە بینیوە، بەوپێیەی هێزە میلیشیا عێراقیەکان کە لەلایەن ئێرانەوە پاڵپشتی دەکرێن، وەک حزبوڵای عێراقی، زیاتر لە ١٧٠ هێرشیان کردۆتە سەر هێزەکانی ئەمەریکا کە لە عێراق و سوریا جێگیرن، بە کەڵکوەرگرتن لە مووشەکی مەودا کورت

و فڕۆکەی بەفڕۆکەوان.
جگە لەوەی حزبوڵا بەناوی پشتیوانیکردن لەغەزەو حەماس ئەم هەرشانەیان ئەنجامداوە، لەهەمانکاتدا سودیان لە بەرزبوونەوەی هەستی توڕەیی و نارەزایەتی خەڵکی ناوچەکە بەرامبەر بە ئەمریکاو ئیسرائیل وەرگرتوە، بەمەبەستی زیادکردنی فشارەکان لەسەر بوونی ئەمریکا لە عێراقدا، بەئامانجی پاشکشە پێکردن و پاڵنان بە واشنتۆنەوەیە بەکۆتاییهێنان بەو ستراتیژە درێژخایەنەی کە چەندین ساڵە بەدوای گوشاری ملکەچکردنی ئێرانەوەیەوە بۆ بردنەپێشەوەی نەخشەو سیاسەتەکانی لە ناوچەکەدا، ئەو نەخشەو سیاسەتەی کە نەیتوانیوە سەرکەوتن بەدەست بهێنێت.
هەرچەندە سەرکردەیەکی حزبی دەعوە ئاشکرایکردوە کە سەرکردەکانی ناو چوارچێوەی هەماهەنگی ڕێکەوتون لەسەرئەوەی دەبێت تا کۆتایی ئەمساڵ سەرجەم هێزە بیانیەکان بەگوێرەی خشتەیەکی کاتی لە عێراق بڕۆنەدەرەوە، بەڵام کشانەوەی هێزەکانی ئەمریکا لە عێراق نزیک نیە، هەڵبەتە ئەوە ئاشکرایە کە ئەو هێزانە لەژێر فشاردا دەمێننەوە، چاوەڕوانیش ناکرێت گفتوگۆکانی نێوان عێراق و ئەمریکا ببنە هۆی کشانەوەی کتوپڕی ئەمریکا لە عێراقدا.
بەردەوامبوونی شەڕ لە غەززە و پەلهاویشتنی شەڕەکە بۆ لوبنان و بانگەوازی ئەوەی مەترسی ئەوە هەیە ئەم شەڕە فراوانتر بێتەوە لە ناوچەکەدا، ئەو بیانوە ئەدات بە ئەمریکا کە پاراستنی بنکە سەربازیەکانی لە ناوچەکە بە گشتی و لە عێراق بەتایبەتی بهێڵیتەوە، گەر فشاری زیاتریش لەسەر بوونی ئەمریکا لە عێراقدا لەلایەن هێزە میلیشیاکان و ئێرانەوە بەکاربهێنرێت، ناچارە بمێنێتەوە.
لەلایەکی ترەوە واشنتۆن ترسی ئەوەی هەیە کە کشانەوەی لە عێراق، لە نێوان ململانێکان و کێبڕکێی بەردەوامی نێوان گروپە عێراقیەکان، مانای زیاتر گواستنەوەی عێراق و هەرێمە بەرەو ڕادەستبونی تەواو بە نفوزی ئێران.
سودانی کە لە ئێستادا ڕووبەڕووی دۆخێکی سەخت بووەتەوە، پەیوەستی بەوەیە هاوسەنگی پەیوەندی حکومەتەکەی لەگەڵ هەردوو ئەمریکا و ئێران بپارێزێت، لەهەمانکاتدا فشاری هێزە میلیشیاکانیش لەخۆبگرێت، لەلایەکی تریشەوە بەردەوامی ئەدات بەفشارەکانی خۆی بەسەر حکومەتی هەرێمدا، بەهاوکاتی چونەپێشەوەی سیاسەتی ناوندبونەوەی حکومەتی عێراق.
پەرەسەندنی سەربازی ئەمریکا لە دژی میلیشیا عێراقیەکان، لە کاردانەوەی کوشتنی سێ سەربازی ئەمریکی لە بنکەیەکی ئەمریکی لە ئوردن، گۆڕینی عێراق بۆ ژینگەیەکی دوژمنکار بەرامبەر بە بوونی

ئەمریکا خێراترکرد، هاوکات جۆری داواکانی حکومەتی سودانی بۆ کۆتاییهێنان بە بوونی ئەمریکا، ناچاریەکە بە موجامەلەی هێزە میلیشیاکان و ڕاگرتنی ئێران، تا بەجۆرێک لە ئێستادا خۆی لە هەڕەشەی زیاتر ناسەقامگیری سیاسی بپارێزێت، بەمشێوەیە دۆخی قەیرانی نێوان پێکهاتە سیاسیە جیاوازەکان لە عێراقدا کە چەندین ساڵە بەدەستیەوە دەناڵێنن بەردەوامەو بەئاسانی کۆتایی نایەت.
لەلایەکی تریشەوە ئەوە شاراوە نیە کە هەوڵەکان بۆ خواستی کۆتاییهێنان بە ئامادەبونی سەربازی ئەمریکا سەرچاوەیەکی دووبەرەکی نێوان بەغدا و هەولێرە. حزبەکانی بزوتنەوەی کوردایەتی بەهەر ئاستێک لە گەیشتن بەبێ ئاسایی لە بەرامبەر ئەمریکادا، بەڵام دژایەتی کشانەوەی هێزەکانی ئەمریکا لە عێراق دەکەن، چونکە دەمێکە لە گەڕانی هاوسەنگی هێزیان بەو ئاکامە گەیشتون کە بەبێ بونی ئەمریکا ناتوانن لە بەرامبەر هێزە میلیشیاکانی عێراق و هەر هێرشێکی ئێراندا خۆیان بپارێزن و قەوارەکەیان ڕاگرن.
گرژی و ئاڵۆزی لە نێوان کوتلە شیعەکان و هێزە ئەمریکیەکان لە عێراق زیاتر بووە، ئەوەش دوای تیرۆرکردنی "موشتاق جەواد ئەلسەعیدی" ناسراو بە "ئەبو تەقوا"، کە بە سەرکردەیەکی دیاری هێزەکانی حەشدی شەعبی دادەنرێت.
فراکسیۆنە عێراقیەکان کە لە دژی بوونی ئەمەریکا چالاکن، بەتایبەتی"بەرەنگاری ئیسلامی لە عێراق" بە شێوەیەکی سەرەکی لە هێرشەکانی دژی هێزەکانی ئەمریکادا دەورێکی زۆر دەبینێت، هەروەها بەشێکن لە هێزەکانی حەشدی شەعبی، بەڵام پەیوەندیان بە "چوارچێوەی هەماهەنگی" شیعەکانەوە نیە.
جگە لە حزبوڵای عێراقی کە وەستانی هێرشەکانی بە سەر هێزەکانی ئەمریکا ڕاگەیاند، بەڵام "بەرەنگاری ئیسلامی لە عێراق" هێشتا بەردەوامن لە ئۆپەراسیۆنەکانیان.
عێراق شاهیدی پەرەسەندنی گرژیەکانی نێوان ئەمریکا و کوتلە چەکدارە شیعەکانە کە ئێران پاڵپشتیان دەکات، بەسەرۆکایەتی یەکینەکانی حەشدی شەعبی بەمەبەستی دەرکردنی هێزەکانی ئەمریکا، ئەمەش گوشارەکانی بۆ سەر حکومەتی بەغدا زیاد کردووە.
گوشارەکان لەم چوارچێوەیەدا تا دەگاتە بەکارهێنانی بژاردەی چەکداری، هەوڵدانی هێزە میلیشیاکان و ئێرانە بۆ سەپاندنی بڕیارێکی سیاسی تا لەلایەن سودانیەوە دەرکرێت بەدەستپێکردن بۆ دوورخستنەوەی هێزەکانی ئەمریکا، بەڵام سودانیش لە هەوڵی ئەوەدایە کە لە ڕێگەی دیبلۆماسی، مەسەلەی کشانەوەی هێزەکانی ئەمریکا لە عێراقدا مامەڵە بکات.
لەسەرەتای ئەمساڵەوە واتە ٢٠٢٤ گرژی و ئاڵۆزی لەسەر مەسەلەی

چونەدەرەوەی هێزەکانی ئەمریکا زیادی کردووە، زۆربەی لێدوانەکانی سودانی کە داوا لە واشنتۆن دەکات هێزەکانی بکشێنێتەوە، لە ئەنجامی فشاری لایەنە چەکدارەکان و ئێرانە، بەڵام ئەوە پێشبینی دەکرێت کە سودانی ئەو نیازەی نیە ئامادە بێت بریارێکی لەوچەشنە دەرکات، کە داوابکات هێزەکانی ئەمریکا بەم نزیکانە عێراق بەجێبهێڵن.

ئەمریکا چەند هەفتەیەک پێش جەنگی غەززە لەگەڵ حکومەتی بەغدا چووبووە گفتوگۆ، بە گفتوگۆکردن لەسەر دانانی خشتەی کاتی دەرچوونی هێزەکانی، بەڵام گفتوگۆکان وەستا دوای ئەوەی لایەنە شیعەکان دوای ٧ی ئۆکتۆبەر هێزەکانی ئەمریکایان کردە ئامانج، واشنتۆن لەوکاتەدا بە سودانی ڕاگەیاندوە کە ئیدارەی جۆ بایدن هیچ نیازێکی نییە لە ئێستادا وادەیەک بۆ دەستپێکردنەوەی ئەم دانوستانانە دیاری بکات.

سەرچاوە ئەمنیەکان لە هێزەکانی حەشدی شەعبی ڕایانگەندووە، ئەو لایەنانەی بەشدارن لە هێرشەکان بۆ سەر هێزەکانی ئەمریکا لە عێراقدا، ئێستا لە بارەگا سەرەکیەکانیان لە شارەکان دەکشێنەوە و بەشێک لە سەرکردەکانیان بۆ خۆپاراستن ڕۆشتن بۆ ئێران.

هەروەها جەختیشیان لەوە کردوە کە دۆخی عێراق زۆر لە دوای ڕۆژ مەترسیدارتر دەبێت، بەتایبەت لەگەڵ ئەگەری هێرشی ئێران بۆ سەر هەولێر، لەکاتێکدا چاوەڕوان دەکرێت کە ئەمریکیەکان لە ئاست ئەو هێرشانە بێدەنگ نەبن، چ لەسەر بنکەکانیان لە عێراق، یان لەسەر شوێنەکانی نزیک لە شوێنەکانیان لە هەولێر.

سەرچاوەیەکی سیاسی لە چوارچێوەی هەماهەنگی شیعە ئەوەی ڕاگەیاندوە، پرسی دوورخستنەوەی ئەمریکیەکان لە عێراق دەستیکردوە بە بردنی وڵات بۆ قۆناغێکی ئاڵۆزتر و مەترسیدار، لەکاتێکدا هەمووان لەبەردەم خەڵکدا دەڵێن کە دەیانەوێت هێزە ئەمریکیەکان بچنە دەرەوە، بەڵام لە واقیعدا جیاوازی هەیە لەسەر چۆنیەتی کردنەدەرەوەی هێزەکانی ئەمریکا بەتایبەت لە ناو چوارچێوەی هەماهەنگی و هێزەکانی حەشدی شەعبیدا.

شایەنی باسە، چوارچێوەی هەماهەنگی شیعە بە چەترێکی سیاسی دادەنرێت کە هەموو لایەنە تەقلیدیە شیعەکانی عێراق کۆدەکاتەوە، سەرکردایەتی حکومەتی ئێستای عێراق دەکات، جگە لەڕەوتی سەدر، هەروەها گەورەترین بلۆکی پەرلەمانی عێراقیان هەیە.

قەیس خەزعەلی کە سەرۆکایەتی فراکسیۆنی عەسائیب ئەهلی حەق دەکات، یەکێکە لە بەهێزترین کوتلە چەکدارەکانی شیعەیە، بە یەکێک لە دیارترین سەرکردەکانی چوارچێوەی هەماهەنگی دادەنرێت، خاوەنی ژمارەیەکی زۆرە لە کورسیەکانی پەرلەمان، هاوکات بەتایبەتی پشتگیری لەسودانی دەکات، ژمارەیەکی زۆر پۆستی گرنگی لە حکومەتی

بەغدادا هەبووە، لە ئێستادا لەگەڵ ئەوەدا نیە بە لێدانی چەکداری ئەمریکا لە عێراق بکرێتە دەرەوە.

هەندێک لەو لایەن و هێزە میلیشیایانە دەیانەوێت ئەمریکییەکان بەزۆر، بە چڕکردنەوەی هێرشەکان بۆ سەریان دووریان بخەنەوە، بەڵام هەندێکی تریان دەڵێن کە توندوتیژی لەم بابەتەدا دەبێتە هۆی دەرئەنجامێک کە عێراق بەرگەی ناگرێت.

یان هەندێکی تریان دەڵێن ئێمە دەمانەوێت هێزە ئەمریکییەکان وڵاتەکەمان بەجێبهێڵن، بەو پێیەی ئێستا عێراق وڵاتێکی سەربەخۆیە، باشترین چارەسەر بۆ گەیشتن بەم ئامانجە چارەسەری "دیپلۆماسیە" و فشاربخرێتە سەر حکومەتی سودانی بۆئەوەی بچێتە دانوستانەوە لەگەڵ ئەمریکییەکان بۆ دانانی بەرنامە بۆ دەرچوونی هێزەکانیان.

لەلایەکی دیکەوە، فراکسیۆنەکانی دیکەی ناو هێزەکانی حەشدی شەعبی، دیپلۆماسی بە نیشانەی لاوازی دەبینن، بژاردەی چەکداری وەک چارەسەرێکی ئایدیاڵ بۆ دەرکردنی هێزە ئەمریکییەکان لە عێراق دەبینن و چڕکردنەوەی هێرشەکان بۆ سەریان دەتوانێت ئەم ئامانجە بەدیبهێنێت.

لیواکانی حزبوڵای عێراق و بزووتنەوەی نوجەبا دوو کوتلەی بەهێزن لەناو هێزەکانی حەشدی شەعبیدا، کە بە گوتەی سەرکردەکانیان دەیانەوێت هێزەکانی ئەمریکا بەزۆر لە وڵات دووربخەنەوە، هەروەها دەڵێن هەرکەسێک لە حکومەت و چوارچێوەی هەماهەنگی شیعەدا دەبینێت کە دیپلۆماسی و دانوستان باشترین چارەسەرە بۆ دەرچوونی ئەمریکییەکان لە عێراق وەهمیە، و هەوڵدەدات بەرژەوەندیە سیاسی و ئابوورییەکانی بپارێزێ، بۆیە چڕکردنی هێرشەکان چارەسەری ئایدیاڵە، بەو پێیەی کە داگیرکەر لە ڕێگەی دیپلۆماسی و دانوستانی سیاسی وڵات بەجێناهێڵێت، بەڵکو لە ڕێگەی بەرەنگارییەوە وڵات بەجێدەهێڵێن.

لەهەمانکاتدا دەڵێن "ئەگەر چوارچێوەی هەماهەنگی و سودانی دەیانەوێت لە ڕێگەی دیپلۆماسییەوە ئەمریکییەکان دەربکەن، ئەوا ئازادن، با چارەسەری چەکداری بۆ ئێمە بەجێبهێڵن بۆ دەرکردنی داگیرکەران لە وڵاتەکەمان".

لەکاتێکدا کوتلەی عەسائیب ئەهلی حەق ئامادەنەبوو بەشداری لە هێرشکردنە سەر هێزە ئەمریکییەکان لە عێراقدا بکات، ئێران و حزبوڵای لوبنان فشارێکی زۆر دەکەن بۆ دەرکردنی ئەمریکییەکان، حزبوڵای لوبنان نوێنەری خۆی ڕەوانەی عێراق کردووە بەمەبەستی داڕشتنی پلان بۆ دوورخستنەوەی هێزەکانی ئەمریکا.

فشاری حزبوڵای لوبنان لە عێراق بۆ لابردنی هێزەکانی ئەمریکا، فشاری زیاترە بۆ سەرلایەنگرانی سودانی، دەڵێن: "پێداگری حزبوڵای لوبنانی و عێراقی و ئەلنوجەبا بەدەرکردنی ئەمریکییەکان ڕۆژ لە

دوای ڕۆژ زیاددەبن و ئەمەش وامان لێدەکات پێکدادان ڕەت نەکەینەوە. ڕاستەوخۆ لەنێوان ئەوان و واشنتۆن ئەگەری ئەوە هەیە بەشێوەیەکی توندتر ل□□ژانی داهاتوودا بەرەوڕوی یەکتر ببنەوە"!؟

لەگەڵ ئەو بۆچون و جیاوازیانەی لە بەرامبەر بونی ئەمریکا کە بۆتە کێشەیەکی جدی بۆ حکومەتی عێراق، بەڵام ئاستی ململانێکان و ئاراستەی پێداویستی ئەمریکا بۆ مانەوەی لەعێراقدا، ئەوە پێشبینی دەکرێت کشانەوەی ئەمریکا لە عێراقدا وەک کەیسێک بە هەڵوسراوی دەمێنیتەوە.

واقعیەتی بوونی ئەمریکا و ئەم ململانێیەی نێوان هێزە شیعەکانی عێراق، لەسەر چونەدەرەوەی ئەمریکا، بەجیا لەوەی فشاری ئێران ڕۆڵێکی سەرەکی دەبینێت، بەڵام شەڕی غەززە، ئەم دۆخی ململانێیەی چڕترکردۆتەوە، فرسەتی داوە بە ئیران کە لەوبارەیەوە بتوانێت فشارەکانی زیاتر بکات، بۆ زیاتر شکستهێنان بەدەوری ئەمریکا لە عێراق و لە ناوچەکەدا، بەمجۆرە کە زیاتر ئاڵۆزبونی دۆخەکەمان نیشان ئەدات، لەدواجاردا بە بەرژەوەندی هەر لایەنێکیاندا بشکێتەوە، جگە لە درێژەدان بە نەهامەتی و کارەسات و قوربەسەری بۆ ژیان و گوزەرانی دانیشتوانی عێراق و ناوچەکە، کە چەندین ساڵە بەدەستیەوە دەناڵێنن، هیچ شتێک بۆ بەرژەوەندی خەڵک لێ بەدەست نایەت.

بۆئەم وتارە بۆ هەندێ زانیاری سود لە https://arabicpost.net/ وەرگیراوە

شیعر\ بسکێن سۆر.. هەژار حوسێن

زستانێکی درێژە ناوت
خەونێک بوو ڕۆحت
جێی هێشتم

کەزی□کانت لەتەنافەکان دەئاڵان
بۆنی پرچت هەناسە سوارەکانمی سیخ کرد
حەزم ل□ بۆنی خەنەیە

کەیفم بە بسکێن سۆردێ

لە خەونەکانم بۆت ڕادەچڵەکێم،
وڕێنەدەکەم، هاوار…
بۆ لەبیر بردنەوەت، ترسان دەکەمە بەهانە

لە دوا هەناسەکانت، دەستت ل□ نێو دەستەکانم بوو
ڕۆحم بە دەنگت سپارد
بەڵکو ئەم هەناسەیەت ببێتە ڕستەیەکی نەمر
دەتویست شتێک بێژی، نەتگوت!
بشترازی لەگەردەنم، هەر تەوقی ئەبەدیی
لە بەژنی سنەوبەرێک ڕا تا شتڵە ڕەیحانێک،
لە گوڵێکی ئەرخەوانیی ڕا تا زەردەپەڕ
لە ڕووبارەوە تا چیا
لە بەفرەوە بۆ خۆرەتاو
من تەنها ڕەنگەکانی تۆ دەبینم.
ڕەنگەکانت دەبینم
کەچی بەبێ ڕەنگی
دەگریم.

2

دەبا تەنیابین
پێکەنینە هیچەکانتان
بەڕووخساری زەرد هەڵگەڕاو
ئێوە چەندە بۆنتان ناخۆشە
چەنده ئاسودەن لەنێو زبڵدانی ئەو وڵاتەی
خۆتان تیا کوشت
چەند خۆشحاڵن دەبینن و نوقەتان لێو□ نەهات
پیره پیاوێکی بۆیاغچی و ژنێکی گۆرەویفرۆش .

3

خۆنەچەمینن ڕۆژانێک بەڕێوەن
ئەمجارەیان جەنگ ئاودیوی شاخنمان دەکاتەوە
ئەمجارەیان ئامان دەسکی چەکەکانتان قورسمەکەن
جەنگێک بەرۆکمان دەگرێت ڕەش تروسکای خۆریش دەشارێتەوە
ئەمجارەیان لێ بگەڕێن خاک بۆ ئێم□ بێت

4

دەمانزانی بەیەکەوە بەدبەخت دەبین
پێکڤ□ بووین
سینگمان دووبەربو بەگوڵی دۆستان
ئەو هەڤاڵا نەی
بێباک دەهاتن تەنیاییان دەحەساوە
مە مالەکاهەی
ڕازەکان و درۆکانی دۆستانمان لێ دەنێژین
ڕۆژ دێ زڤڕن
چیا بە چیادەکەوێت
چاو بەچاڤان ناکەوێتەوە

5

گوڵێکی زەرد لەسەر گۆڕم دەڕوێت
ڕەنگی پێستی تۆیە
تەنیایی دوماهیکەکا بەرینە
من تەنیایی نەی کوشتم
مرۆڤ و خودا بوون
خاکیان پێ داین
وشک
داری ڕزیویان پێداین
بۆ سێبەری گۆڕەکانمان

وردە باس. پشکۆ ناکام

ئەڵێن لە دەوروپشتی دادگای فیدراڵ لە بەغا ” پاراستن ” سێ چوار کەسی داناوە کە هەر کەسێ بە “عەریزە”وە خۆی پیا کرد ئەبێ ئەوان یەکسەر هەولێر ئاگادار بکەن ، کۆدی مەسجەکەش ئەمەیە : سکاڵا یەکی تر بەڕێوەیە..

کۆمپانیای حکومەتی هەرێم کە یەکێکە لە کۆمپانیا{چەورەکان]ی پارتی دەیان ناو و ناتۆرەی بەرامبەر بە بەغا هەیە : شۆڤینی..مەزه□ بی…خۆ

سەپێنەر…نا دادپەروەر…ناحەزی کورد و کوردستان ..تەنها لەیەک شتا بە"حکومەتی فیدراڵ" ناوی ئەبا ئەویش کە ئەگاتە سەر پارە و بە تایبەتی مووچە و لە سەردانەکانی "پێنج کوڕە ئازاکە" بەغا ئەبە بە فیدراڵ و بە پێ ی دەستور وەک شەوی بەرات دایمە بەغا ئەبە ئاگای لە تورکەکەیان بە بە بە ئەوەی ئەوان دەستکەن بە خۆیانا ، واتا شەش و بەیاز ! ئەمەش داهێنانێکی تری پارتییە بەناوی " فیدراڵی مووچە "…

کەس لەوە تێ ناگا ئەوە شین و شەپۆڵەی تورکمانەکان بۆ چییە ؟ گوایا بە نەمانی کەتا کورسییەکان ئیتر دیموکراسی بەر سێدارە کەوتوە و کەس نەماوە ئاگای لەو بەدبەختانە بێ و هەتیوو کەوتوون و کەس نییە نوێنەرایەتیان بکا..!! ئەی ئەوان نازانن لە پارلەمانا باشترین دەست و بەئەمک ترین حیمایەیان هەیە کە ئەویش پارتییە ،،ئەوان خۆیان بە خودی خۆیان نیو هەندەی پارتی بەرگری لە خۆیان بکەن ، لەبەر خاتری چاوی کاڵی خۆیان نا بەڵکو لەبەر خاتری تورکیا ،لەبەر خاتری خاتران…دەمە سەر دینی تورکمان..هەر پارلەمانتارێکی پارتی "ئوردوگان"ێکە بۆ خۆی و پارتی لە ئەنقەرەش دابمەزرایە هەر وەک ئەستا پەرەشی تورکمانەکان ئەبوو وەک خیسڵەتێکی هەر شاگرد یان بەردەستێک بەرامبەر بە وەستاکەی ، خۆ بە خۆڕایی نییە بە حوکمدارەکەی هەولێر ئەووترێ :
:"والی تورکیا لە هەولێر: …با تورکمانەکان دڵیابن لەوەی یەک پارتی لە لە پارلەمانا بۆ ئەوە نوێنەری ئەوانیشە…

کتێبی (لە ژێر ساباتی شیعری پێشەودا) چاپ و بڵاوکرایەوە

کتێبێکی دیکەی نووسەر (سەدیق سەعید ڕواندزی) بە ناوی (لە ژێر ساباتی شیعری پێشەودا) چاپ و بڵاوکرایەوە. ناوەڕۆکی ئەم کتێبە، لە کۆمەڵێ وتارێکی ئەدەبی لە بارەی پێشەو و شیعرەکانی پێکهاتووە و تیایدا نووسەر خوێندنەوەی بۆ بەشێك لە شیعرەکانی پێشەو کردووە و پەیامی سیاسی و کۆمەڵایەتی لە شیعرەکانی شاعیر خستۆتە ڕوو. پەیوەندی شوێن و ژیانی شاعیر، کاریگەریەتی غەریبی و ڕەنگدانەوەی

لە شیعرەکانیدا باسکردووە. ئەم کتێبە، لەلایەن کتێبخانەی ئەحمدی خانێ لە سۆران، بە ژمارە سپاردنی (180) ساڵی 2024 چاپ و بڵاوکراوەتەوە.

بیرتە؟.. شیعری شەماڵ بارەوانی

بیرتە ملوانکەی خەونەکانمان لە تەنافی ئایندە هەڵدەواسی و
فەرشی بەڵێنمان بە نەخشی نیگا دەچنی؟

بیرتە کراسی حەزمان ل□ بەر تریفەی مانگ هەڵدەخست و
ئەلبوومی ژوانمان پڕ دەکرد لە وردەچیرۆکی عاشقانە؟

بیرتە پاشماوەی یادەوەری□کانمان کۆ دەکردەوە و
تابلۆی عەشقمان بە نۆتەی هەناسەکانمان ڕەنگ دەکرد؟

بیرتە نەمامی شادیمان لە کتێبی هەست دەڕواند و
تەلاری خۆشبەختیمان ڕۆ دەنا؟

بیرتە موستیلەی تامەزرۆییمان لە پەنچەی دیدار دەکرد و
نوێژی سۆزمان دەبەست؟

بیرتە هێلانەی دڵداریمان پڕ دەکرد لە چیلکەی حەز و
هەوری تەنیاییمان ئاوێتەی باوەشی ڕەهێڵەی بارانی مەحەببەت دەکرد؟

بیرتە هۆنراوەی ئەوینمان پڕ دەکرد لە میلۆدی پەیمان و
واژۆی ئەبەدیمان لەسەر پەڕەی گوڵی دێڕەکان دەکرد؟

بیرتە هێشتا ڕەنگی خامەی خۆشەویستیمان هەڵنەپڕوکابوو و
باڵی چۆڵەکەی عەشقمان نەشکابوو؟

بیرتە هێشتا کێڵگەی ئیلهامی شیعریم ئیستاتیکای لێ دەڕوا و
سەبەتەی لێومان پڕبوو لە ماچ؟

بیرتە هێشتا ئینجانەی ئاواتەکانمان نەشکابوو و
کەشتی خەندەکانمان لە کەنار دەریای دابڕان لەنگەری نەگرتبوو؟

بیرتە هێشتا لقی قافییەی شیعرم نەچەمابووەوە و
هێشووە ترێی خۆزگەمان هەڵنەوەری بوو؟

بیرتە پەپوولەی نیگات لە ئاسمانی دیدەم دەفڕی و
شەتڵی هەناسەکانت موتوربەی درەختی ڕۆحم دەکرد؟

بیرتە قاوەی بەختمان بۆ باڵندەی ئومێد دەگرتەوە و
کۆرپەی مەراقمان لە مەزاری ئامێز دەناشت؟